



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

Liber Quintus. De Iudicijs Ciuilibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401



IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER QUINTVS



DE IVDICIIS CIVILIBVS.

S V M M A R I V M:



Causae spirituales, seu concernentes animam, fidem, vel Religionem ad ecclesiasticum iudicem spectant.

2. Causas matrimoniales nullo modo potest Iudex laicus cognoscere, etiam si tantum de possessorio agatur.

3. Questio natalium, seu legitimationis filiorum incidens in causa civili hereditatis, qua vertitur coram seculari iudice, ad Episcopum est remittenda.

4. An iudex ecclesiasticus cognoscere possit inter laicos de causa dotis:

5. Quando agitur de processibus, aliisque actibus pietatis, Iudex

tantum ecclesiasticus est competens:

6. Item causa, in quibus agitur de iure decimarum, de iure praesentandi, aut de titulo beneficii, ad Iudicem ecclesiasticum spectant:

7. An Iudex laicus agere possit contra laicum turbantem Clericos in possessione beneficii, aut iuris decimarum:

8. An Iudex laicus compellere possit ad fidem sponsalium servandam:



CAP. I.

De causis spiritualibus, seu ecclesiasticis.

Ndubitata est inris cō-
clusio, quod causae spi-
rituales, seu concer-
nentes animam,
seu fidem, vel religio-
nem ad solum ecclesiasticum iu-
dicem spectant, etiamsi inter lai-
cos agitentur c. 2. de iudic: cap. tuā
de ord. cognit. Layman. in theol.
mor. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 2. &
3. Marant. de ord. iudic: par. 4. dist.
11. n. 8. & 27. Barbof. de offic. & pot.
Episc: par. 3. all. 107. nu. 32. & alij
comuniter.

2. Ex quo infertur 1. quod causa
matrimoniales ita sunt propriae
Episcopalis fori, ut nullo modo
possit iudex laicus cognoscere c.
multorum 35. q. 6. cap. 1. de consan-
guin. & affinit. cap. accedentibus de
excess. Pralat. Conc. Tridentinum
sess. 24. de Sacram. matr. can. 12. etiā
si tantum de possessorio agatur:
quia hoc possessorium non est si-
cut cetera; non enim sufficit so-
la possessio, sed probandus est
etiam titulus, hoc est legitima de-
sponsatio, de qua laicus iudex cō-
gnosce non potest cap. ex trans-
missa, ubi glos. singularis in ver.
& ab eo cognita cap. ex parte de
Restit. spol. Thesaur. dec. 117. Bor-
rell. in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 43.
num. 104. Sperell. decis. 9. num. 22.
Vincent. de Franch. decis. 36. nu. 1.
Guttier. canon. lib. 1. cap. 34. nu. 26.

vers. & in terminis Valasc. consult.
93. num. 2. ad med. vers. in causa
matrimoniali, & alij quos refert,
& sequitur Barbof. dict. parte 3.
allegatione 84. numero. 34. Riccius
in collect. decis. 1767. quibus
adde Dian. par. 7. tract. 1. ref. 24. ubi
dicit; hoc procedere non solum
quatenus matrimonium esse sa-
cramētum, sed quatenus est etiam
contractus civilis: quia cum talis
contractus à Christo Domino ele-
uatus fuerit ad esse sacramentale,
in rem sacram transiit iuxta cō-
munem omnium Doctorum senten-
tiam.

3. Infertur 2. quod quæstio nata-
lium, seu legitimisationis filiorum
incidens in causa civili heredita-
tis, quæ vertitur coram seculari
iudice, ad Episcopum est remit-
tenda cap. lator. 5. cap. causam que
8. Qui fil. sint. leg. d. c. tuam de ord.
cognit. & ibi Doctores comuniter,
ita ut neque summarie de illa
cognoscere possit iudex secularis,
quia non potest discutere, nec deci-
di causa legitimisationis, seu nataliū,
nisi etiam agatur de iuribus, &
validitate matrimonij, ex quo pē-
det Barbof. d. par. 3. all. 84. nu. 27. &
32. ubi citat Ioan. Andr. in addit.
ad specul. tit. qui fil. sint legitimi. §.
1. vers. comperit. Dec. in cap. 2. de iu-
dic. num. 24. vers. tertio fallit.

4. Addunt alij Doctores, ad iudi-
cem ecclesiasticum non solum
pertinere quæstionem de fœdere
matrimonij, sed etiam de dote,
aliisque illius accessorijs, quæ spi-
ritualia non sunt, ut decisum re-
fert Robertus lib. 3. rerum iudica-
tar. decis. 5. quem refert Ricc. in
Co.

colleat. 1767. p. 5. hoc tamen procedit, quando de dote incidenter agitur; & ideo delegatus ad causam matrimonij si ferat sententiam diuortij, pronunciare etiam debet, dorem restitui, ut in cap. de prudentia de Donat. int. vir. & uxor. secus si principaliter de dote agatur inter laicos: tunc enim ad iudicem secularem est deferenda, veluti quando dos petitur a viro, tamquam promissa, vel quando constante matrimonio mulier agit ex capite inopie, ad quam vergit maritus, vel quando repetitur mortuo viro glos. in d. cap. de prudentia ver. incidens accessorie, & ibi etiam Barbof. nu. 3. & de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 84. n. 29. & 30. & alij apud Bonacin. de contract. disp. 3. q. 11. pun. 13. nu. 1. nisi dos in testamento relicta sit puellæ pauperi: tunc enim non Iudex seularis, sed ecclesiasticus erit competens contra laicum etiam principaliter, & ad instantiam partis Dian. par. 1. tract. 2. ref. 117. ubi citat Bobadill. in Polit. 10. 1. lib. 2. cap. 17. num. 10. in. fin. & in glos. litt. C. Gutier. pract. qq. lib. 3. q. 29. num. 30. Cened. in canon. q. q. 37. num. 7. Ceuall. in tract. de Cognit. per viam violent. par. 2. q. 13. numero 4.

5 Inferitur 3. quod quando agitur de processionibus, defunctis sepeliendis, alijsque actibus pietatis Iudex tantum ecclesiasticus est competens cap. 2. de iudic. Nauar. conf. 3. num. 6. de for. compet. Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap. 11. numero 10.

6 Inferitur 4. solum iudicem ec-

clesiasticum esse competentem, quando agitur de iure decimarum, de iure presentandi, aut de titulo beneficii ecclesiastici, videlicet an Titius sit canonicè institutus: an ius decimarum, vel presentandi competat: tunc enim solius ecclesiastici Iudicis est cognoscere, & iudicare cap. 2. & 3. de Iudic. cap. causam 2. Qui fil. suis leg. clem. dispendios. in eod. tit. de Iud. si vero agitur de solo facto laici turbantis clericum in possessione beneficii, aut iuris decimarum, etiam coram Iudice seulari agi potest contra laicum turbantem interdicto retinendæ, vel recuperandæ secundum Gutier. lib. 2. can. qq. cap. 34. num. 22. Garc. de Benef. par. 1. cap. 2. nu. 59. Mart. de iurisd. par. 2. cap. 43. num. 18. quos refert, & sequitur Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 13. immò posse etiam Iudicem secularem compellere ad fidem sponsalium seruandam, quando certa sunt, tradunt Doctores apud Dian. p. 1. tr. 2. ref. 131.


S V M M A R I V M.

- 1 Quando sponsalia sunt iuramento firmata, potest iudex ecclesiasticus sponfos compellere ad matrimonium contrahendum.
- 2 Antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis.
- 3 Qualiter cogendi sint sponsi ad contrahendum matrimonium.
- 4 Si sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni.
- 5 Quando difficilis exitus proba-

- biliter timetur, vel aliqua rationabilis causa subest, Iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione.
- 6 Diffensus Parentum inter iustas causas non numeratur.
- 7 Quid si ultra sponsalia sponsus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos inimicitia exorta fuerint.
- 8 Et quid si sponsus pluries accesserit ad domum sponse.
- 9 An possit cogi qui absque iuramento promissit, se contracturum matrimonium cum una & deinde iuravit, se contracturum cum alia.
- 10 Quid si primum contraxit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius.
- 11 Et quid si cum secunda copulatus habuit.
- 12 An impedimentum publica honestatis duret dissolutis sponsalibus per mutuum consensum, vel per mortem.
- 13 An cogi possit deprehensus in actu pro, qui metu mortis, vel ne prodatur iustitia, promittit, se cum muliere matrimonium contracturum.

CAP. II.

An Sponsus ad contrahendum matrimonium possit compelli.

 I sponsalia iuramento fuerint confirmata, omnes concedunt, posse Iudicem ecclesiasticum

cenfuris compellere sponsum, siue sponsam ad contrahendum. matrimonium iuxta cap: ex litteris 2. de sponsal. & matr. seruata tamen forma Concilij Tridentini sess: 25. de ref. cap. 3. vt scilicet precedat executio realis, & personalis, vt notat etiam Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 406: nec propterea diceretur matrimonium in tali casu inuis liberum, quia non dicitur inuitus qui propter voluntariam promissionem vrgetur ad promissi solutionem; quoadmodum nec vim pati dicitur, qui propter iam susceptum beneficium ad ordines vrgetur, cum sponte susceperit beneficium, vt dicit glos. in cap. requisit eod. tit.

2 Obserua tamen, quod antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis Rot. coram Card. Caualer. dec. 421.

3 Obserua 2. sponfos posse quidem carcerari, & excommunicari, vt metu carcerationis, & censurae ecclesiasticae ad contrahendum. matrimonium inducantur, non tamen debet precise cogi ad illud contrahendum, ne consensus ad matrimonium requisitus deficiat: presertim quia coactiones difficiles pariunt exitus d. c. requisit eod. tit. de sponsal. & ideo si carcerari, & excommunicati pertinaciter recusent, debent relaxari, & absolui, etiam si non petant Grass. decis. aur. par. 1. lib. 2. c. 90. num. 8. Mantio. de Tacit. & ambig. conueni. lib. 3. tit. 17. nu. 10 Ric.

in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 406:

422.

4 Si verò sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni, sed pro peccato iniungitur pœnitentia, ut post S. Tho. dicit Sylu. in ver. Sponsalia nu. 4. Leo in Thef. for. eccles. par. 2. cap. 9. num. 27. & alij apud Mart. d. lib. 3. tit. 17. nu. 6. & 7. ubi dicit hanc esse magis communem quam sequuta fuit Rot. dec. 1468. nu. 3. coram Card. Cavaler.

5 Idem dicendum, ubi difficilis exitus probabiliter timetur, vel aliqua rationalis causa subest: tunc enim iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione, etiã si iuramentum interuenerit. cap. requisit. de spons. & matr. puta si superueniat odium capitale, vel timor exheredationis, scandali, inimicitia, adulterij, vel homicidij, vel alterius maioris mali glos. in cap. cum in tua ver. scandalo de spons. & matr. Mant. d. lib. 3. tit. 17. nu. 13. & seq. ubi dicit, hanc præsumptionem futurorum malorum vehementem esse oportere Nau. in man. cap. 16. num. 18. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. cap. 1. num. 14. Bonacin. de matrim. q. 4. pu. 17. numer. 26. Ricc. in Prax. ut supra p. 4. ref. 406. & 410. Rot. coram Card. Cavaler. dec. 447. Beltram. ad Greg. dec. 376.

6 Dissensus verò parentum inter iustas causas non numeratur, quia de iure canonico talis consensus non requiritur Concil. Tridentin. s. ff. 24. de ref. matr. cap. 1. in princ. Cavaler. dec. 415. nu. 4.

7 Verum si ultra sponsalia spon-

sus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos odium, & inimicitia exortæ fuerint, tunc iudex à coactione, & censuris abstinere non debet: quia magis verisimile est, quod ex nuptijs sequatur reconciliatio: & nisi sponsus compellatur, ex dolo suo commodum reportaret, tum quia sponsam deflorauit, tum quia fidem non adimpleuit Mant. de Tacit. d. lib. 3. tit. 17. num. 15. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 418. & 424. qui referunt ita fuisse decisum in Valent. matrimonij die 6. Februarij 1579. coram Clemente VIII. tunc temporis sacri Palatii Apostolici Auditore.

8 Idem dicendum, si sponsus pluries accesserit ad domum sponsæ ita, ut dissolutio sponsalium non sine mulieris iniuria, & periculo scandali sit futura Greg. dec. 376. num. 7.

9 Sed quæres, an sit cogendus qui absque iuramento promissit, se contracturum matrimonium eum una, & deinde iurauit, se contracturum cum alia? Resp. quod ex neutra promissione cogi potest: non quidem ex prima, quia non fuit iurata: neque ex secunda iurata, quia in hoc casu iuramentum directè contrarium primæ promissioni temerarium est, & idèd minime obligat cap. veniens de Iureiur. Gr. ff. decis. aur. par. 8. lib. 2. cap. 79. nu. 4.

10 Qui verò primum contrahit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius in primogradu, priorē debet acci-

accipere, quia matrimonium cum secunda propter impedimentum publicæ honestatis nullum fuit; sed si cum secunda rem habuit, neutram habere potest; non secundam, propter dictum impedimentum; non priorem, propter impedimentum affinitatis, ut dicunt Doctores communiter in cap. litteras de Desponsim pub. & in c. ex litteris de eo qui cogn. consang. uxor.

12 Hoc autem impedimentum publicæ honestatis durat etiam solutis sponsalibus, siue soluantur per mutuum consensum iuxta c. 2. de spons. siue per mortem Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 9. num. 3. Bonacin. de Matrim. q. 3. p. 1. num. 7. ubi refert declarationem Sac. Congregationis, dummodò sponsalia pura sint, & valida: ex sponsalibus enim conditionatis nullum oritur impedimentum ante conditionis eventum, ut dicit Layman. loco citato num. 4. quemadmodum nec oritur ex sponsalibus inualidis ex Cono. Tridentino sess. 24. de ref. matr. c. 3. ex quo infert Layman. ubi supra d. num. 4. quod ex secundis sponsalibus non oritur impedimentum publicæ honestatis, si contra fidem priorum sponsalium contracta fuerint: quia in tali casu ipso iure irrita sunt ex cap. sicut de sponsal.

13 Quæres 2. an cogi possit deprehensus in stupro, qui metu mortis sibi à mulieris consanguineis inferendæ promittit, se cum illa matrimonium contracturum? Resp. negatiuè: quia talis metus

iniuste inferitur, cum non possint consanguinei iuste occidere, sed tantum comprehendere, & Iudici prodere; ideo stuprator in tali casu non tenetur præcisè matrimonium contrahere, sed vel stupratam ducere in uxorem, vel illam competenter dotare, iuxta textum, & Doctores in cap. 1. de Adult. secus esset, si stuprator offerat matrimonium, ne accusetur, seu prodatur iustitiæ, quod consanguinei iuste facere poterant: tunc enim cogendus est, ut iniuria compensetur. Dian. par. 3. tr. 4. res. 228. ubi citat Basil. Pontium de Matrim. lib. 4. c. 19. num. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus pro re sua, vel ecclesie potest laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.
- 2 Quid si laicus neget rem esse Ecclesie.
- 3 Clericus etiam pro fructibus ex re sua, vel ecclesie prouenientibus potest laicum trahere ad forum ecclesiasticum.
- 4 Clericus potest suos colonos conuenire coram ordinario.
- 5 Item emphiteutam ecclesie.
- 6 Laici, vel Clerici ratione feudi coram Domino feudi conueniuntur: sed contra clericum non potest fieri executio personalis, nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto Clerici, & num. 7.
- 7 Si Clericus agat contra laicum ad rescissionem contractus, vel contra inuadentes, aut usurpan-

res bona ecclesie, vel ipsius cleri-
ci, ecclesiasticus iudex est com-
petens.

9 Qui administravit bona ecclesie
in eadem curia ecclesiastica con-
uenitur.

10 An Clericus venditor in iudicio
nominatus ab emptore laico te-
neatur sequi forum emptoris,
& num. 11.

12 Quid si laicus conuentus nullū
in re ius habet, puta si sit colo-
nus, Inquilinus, aut operarius

13 Quomodo procedendum sit in
causa operarij conducti ab alio
in alieno fundo, vel domo.

C. A. P. III.

An Clericus pro re sua, vel
ecclesie, possit laicum co-
ram ecclesiastico lu-
dice conue-
nire.



Communis est conclu-
sio, quod potest Cle-
ricus pro re sua, vel
ecclesie laicum corā
Iudice ecclesiastico
conuenire, siue agatur actione
reali, siue personali, siue mixta
cap. si clericus laicum. & ibi Do-
ctores de for. compet. Gutier. canon.
qq. lib. 1. cap. 34. num. 13. ubi dicit
hanc esse magis communem Dian.
par. 5. tr. 1. ref. 7. & alij, quos refert
& sequitur Bell. Disquis. Cleric.
par. 1. tit. de saur. Cleric. real. l. 5.
num. 2. & seq. Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 3. ref. 541. Gratian. discept.
238. num. 17. sufficit autem in libello

allegare hanc qualitatem, vt iu-
diciū inchoetur tamquam corā
competente Felin. in d. cap. si cle-
ric. num. 2. Ricc. in Prax. p. 1. ref. 556.
vbi etiam dicunt, quod non est
necessè illam allegare, si probata
fuerit in actis. Si verò laicus ne-
get, rem esse ecclesie, vel cleri-
ci, premiti debet summaria cog-
nitiō de veritate huius qualita-
tis. Iudex enim, cuius iurisdictio
negatur, potest de iure cognosce-
re, an sua sit iurisdictio cap. cum
persona de priuil. in 6. non tamen
sufficit sola negatio, si non esset
verisimilis, & cum probabili ra-
tione, vt in d. cap. si clericus. & di-
xit Gratian. discept. 238. num. 17.
vel si haberet contra se iuris pre-
sumptionem Felin. in d. cap. si cle-
ricus sub tit. 1. Dian. par. 5. tr. 1.
ref. 7. vers. est at mod. Vnde si no-
torium esset, rem esse ecclesiasti-
cam, talis probatio non requiri-
tur cap. super eo de vestib. cog. alias
dispositio dicti textus posset faci-
liter reddi inutilis, & frustratoria,
cum quilibet possit negare, rem
esse ecclesie Abb. in d. cap. si cleri-
cus num. 15. quem refert Ricc. in
Prax. p. 3. ref. 541. Quare si iudex
ecclesiasticus cognouerit iurisdic-
tionem esse suam, ad vltiora
procedet: si verò viderit, non
esse suam, clericum actorem co-
demnabit in expensis, & causam
remittet ad iudicem suum Abb. in
cap. cum sit generale num. 14. de
for. compet. Ricc. in Prax. par. 3. ref.
578. in casu verò dubij Iudex ec-
clesiasticus potest cognoscere ex-
ceptione non obtinente l. sunt per-
sona ff. de Relig. & sumpt. l. i. c.
iure.

- iuscenis de sponsal. & matr. cap. illud de Cler. excom. Abb. in cap. cū sit generale num. 14. de for. compet. 6 & tunc spectanda est consuetudo Gabr. cons. 37 num. 12. vol. 2. Sperell. dec. 41. num. 31. vol. 1. ill. 5. 6. 7.
- 3 Ex dictis infertur primò, quod Clericus potest laicum in Curia ecclesiastica conuenire etiam pro fructibus ex eisdem bonis prouenientibus: rei enim appellatione veniunt etiam fructus rei, & ibi Doctores ff. de ven. sign. Gabr. cons. 37 num. 10. vol. 2. Vnde si clericus præbendam suam, aut alia patrimonialia bona laico locauerit, potest eundem in Curia ecclesiastica conuenire Bellett. d. 9. nu. 8. Dian. par. 5. tr. 1. ref. 8. Gratian. discept. 238. num. 17.
- 4 Infertur 2. quod Clerici possunt conuenire coram ordinario suos colonos ratione cultura: quia cum agatur de societate, & contractu inito super rebus clericorum, vel Ecclesie, Episcopus est iudex competens, ut notatur in e. indicatum 89. diff. c. in cap. 2. de for. compet. Gabr. cons. 37. n. 10. vol. 2. Sperell. dec. 41. num. 31.
- 5 Infertur 3. quod emphiteuta ecclesie coram Iudice ecclesiastico potest conueniri, siue agatur pro canone ex re ecclesie debito. ut dicit Abb. in d. cap. si clericus laicum num. 13. de for. compet. Valsc. de Iur. emphit. q. 39. numer. 14. Borgnin. dec. 45. num. 68. par. 1. siue pro laudemio, quod soluitur in signum recognitionis directi dominij Dian. loco cit. Bellett. d. 9. numer. 10. siue agatur ad rescindendam rem emphiteoticam, ut decisum refert. Ricc. in Collect. dec. 451. par. 2.
- 6 Idem dicendum est in causa feudali: quia etiam propter feudum, quod laicus habet, & tenet ab Ecclesia, conuenitur coram Iudice ecclesiastico: quemadmodum in feudo, quod laico habet a laico, coram Iudice laico conuenitur cap. ceterum de Iudic. cap. verum, ubi Doctores de for. compet.
- 7 Obserua tamen, quod licet Clericus ratione feudi cogatur litigare coram Domino feudi, non tamen potest contra eum fieri executio personalis, sed tantum realis Abb. in d. cap. verum nu. 23. de for. compet. nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto clerici, nec eum condemnare, siue agatur de delicto criminaliter, siue ciuiler: sed tunc solus Iudex ecclesiasticus cognoscit Vulp. in Prax. iudic. cap. 43. nu. 2. ubi citat. Ioan. Andr. Innoc. Foller. & alios.
- 8 Infertur 4. Iudicem ecclesiasticum esse competentem, ubi Clericus ageret contra laicum ad rescissionem contractus Marant. de ord. Iudic. par. 4. diff. 11. nu. 16. Ricc. in Prax. for. Eccl. p. 3. ref. 541. vel si ageret contra inuadentes, aut usurpantes bona Ecclesie, vel ipsius Clerici Vulp. loco cit. cap. 41. num. 43. Barbof. in cap. si clericus laicum num. 2. & 5. de for. compet. Marant. loco cit. d. diff. 11. num. 6. & alij communiter.
- 9 Infertur 5. quod is, qui bona ecclesie administrat, in eadem Curia ecclesiastica conuenitur

Socin.

Socin. in rubr. de for. compet. in princ. vers. primo ratione administrationis, & statuit etiam Concilium Tridentinum sess. 22. de ref. cap. 9.

10 His adde, quod Clericus venditor in iudicio nominatus ab emptore laico, non tenetur iudicium suscipere in foro emptoris, sed potest trahere causam ad forum ecclesiasticum *Boer. decif. 69. Capyc. decif. 87. Ann. sing. 45. Nouar. in Prax. elect. & variat. for. sect. 1. quest. 3. l. n. 4. quos refert, & sequitur Ricc. in Collect. dec. 2283. par. 6. & hanc esse veriore, & communiorem sententiam dicit Grammat. dec. 21. nu. 10. Socin. Iun. conf. 40. numer. 10. lib. 1. ratio est, quia huiusmodi causa censetur indiuidua, & prejudicium in clericum redudat; & ideo coram Iudice ecclesiastico est agitanda: quia in indiuiduis socius utitur priuilegio socij l. 1. & 2. C. si vn. ex plur. l. si comunem ff. Quemad. seruit. amitt. vnde tota causa remittitur ad Iudicem ecclesiasticum, vti digniorem *Bart. in l. precipimus §. eodem observando C. de Appell. Boss. in tit. de for. compet. num. 116. Clar. §. fin. q. 36 vers. euenit plerunque Socin. Sen. consil. 82. num. 9. ver. nona conclusio vol. 3. Couar. pp. qq. c. 34. n. 2. ita etiam quando agitur contra emptorem fisci, causa remittitur ad Procuratorem Caesaris iuxta l. 2. vbi glos. in ver. procuratorem meum. C. si aduers. fisci. l. ad fiscum C. vbi caus. fiscal. Capyc. dec. 197. per tot.**

11 Contrarium tamen tenet alij Doctores, quia cum laicus in tali

casu habeat ius in re, iudicium dirigitur principaliter contra possessorem nomine proprio, non ante contra clericum; & ideo putant, non posse Clericum venditorem declinare forum emptoris, & hanc communem dicit *Viu. decif. 49. nu. 8. & alij plures apud Grammat. d. decif. 21. per tot. vbi etiam dicit, quod in Regno Sac. Consilium clericum authorem laudatum remittit ad forum ecclesiasticum, & contra emptorem ab eo causam habentem procedit, & in sententia referunt ius laico contra Clericum, vt obseruat etiam *Vulp. in Prax. iudic. cap. 43. n. 13. & seq.**

12 Omnes autem concedunt, quod si laicus conuentus nullam in re ius habeat, & clericum nominet in iudicio, puta si sit colonus, inquilinus, aut operarius, tunc si compareat Clericus vti necessarius defensor, huiusmodi causa cognoscenda tantum est a Iudice ecclesiastico propter ius Clerici, ita Doctores in capit. quoniam frequenter §. quod si sauer vt lit. non contest. l. 2. C. vbi in rem act. Socin. Sen. conf. 91. nu. 13. vol. 3. Natt. conf. 324. nu. 4. vol. 2. Mart. de Iurisf. par. 4. cas. 112. num. 10. Grammat. d. decif. 21. nu. 3. Capyc. decif. 197. nu. 4. *Viu. d. dec. 49. n. 8. vers. sed vbiunque.* & tunc laicus conuentus absoluendus est ab obseruatione Iudicij, & nouus libellus contra nominatum dari debet *Bart. in l. 2. nu. 19. C. vbi in rem act. Socin. Iun. conf. 46. num. 5. & 9. lib. 1.*

13 Ex his constat, quomodo proceden-

C c c

cedendū fit in causa operarij cō-
ducti ab alio in alieno fundo, vel
domo: hic enim semper excusa-
tur propter ignorantiam, ex quo
putare poterat, bona legitimè pos-
fideri per illum, qui conduxit, si
res non sapiat delictum, vt agrum
colere, segetes secare Bart. in
l. in rem actio §. tignum ff. de rei
vendic surd. corf. 22. num. 40. lib. I.
secus si possessor, vel Dominus ip-
si operario denunciauerit, vel pro-
restatus fuerit, nè id faceret, vel
si nocte accesserit ad laborandū:
tunc enim videtur esse in dolo, &
ideò non excusatur, vt dicit Clar.
§. fin. q. 60. vers. solet dubitari, &
alij communiter.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Miserales persona habent ele-
ctionem fori tam in causis ciui-
libus, quam in criminalibus.
2. Hoc priuilegio uti nequeunt cō-
tra alias personas aequè priuile-
giatas.
3. Miserales consentur qui pau-
peres sunt.
4. Qui dicantur pauperes in hoc
casu.
5. Pupillus dicitur, qui cum im-
pubes esset, desijt esse in Patris
potestate.
6. Quae dicatur Vidua.
7. Priuilegium non datur mulie-
ribus impudicis.
8. Inter personas miserales nu-
meratur etiam Hospitale, Semi-
narium puerorum, vniuersitas,
seu Ciuitas.
9. Quando inter litis cōsortes adest
aliquis habens priuilegium ele-

ctionis fori, omnes ratione con-
nexitatis eodem gaudent priui-
legio.

10. Si inter plures coharedes esset
aliquis clericus, omnes pro eadē
causa communi conueniendi sūt
coram Iudice ecclesiastico, alias
processus est nullus.

11. Quid si causa esset diuidua.

12. Collegium, in quo sunt plures
laici, quam Clerici, coram quo
Iudice conueniri debeat.

13. Vidua, & pupilli diuites in
defectum iustitiae secularis pos-
sunt laicos coram ecclesiastico iu-
dice conuenire.

14. Pupilli, & Vidua tam pauperes,
quam diuites possunt implorare
iudicium ecclesiae in possessorio,
vel ubi agitur de iniuria, vel
violentia eis illata.

C A P. IV.

An in causis miserabilium
personarum ecclesiasti-
cus sit iudex cō-
petens.

Affirmatiuè respondēt
Doctores commu-
niter: quia huiusmo-
di personae habent
electionem fori. 1.
& 2. dist. 87. cap. ex parte de for.
compet. cap. super quibusdam de
verbor. signif. & hoc priuilegio
vti possunt, etiam si captum sit
iudicium coram iudice laico Vr-
sill. ad Afflict. decis. 257. sub num. 2.
Nonar. in Prax. elect. for. q. 6. sect. 2.
Giurb. decis. 82. & alij, quos refert,
& sequitur Ricc. in collect. decis.

2136. par. 6. ubi refert, ita fuisse
 decifum in magna curia Vicaria,
 & in senatu Sabaudia. quod pro-
 cedit non solum in caulis ciuili-
 bus, sed etiam in criminalibus,
 ut post Vin. decif. 65. dicit idē Ricc.
 in collect. decif. 1. par. 1. Vulp. in
 2 Prax. iudic. for. eccles. cap. 47. nu. 4.
 & seq. hoc tamen priuilegio uti
 nequeunt contra alias personas
 æquē priuilegiatas Ricc. in collect.
 decif. 300. par. 2. Quemadmodum
 neque filiusfam. potest uti Mace-
 doniano contra alium filiumfam.
 nec potest ecclesia cogere alterā
 ecclesiam, ut vendat eius domum
 pro ipsius ecclesie ampliacione,
 idem Ricc. in collect. decif. 348. p. 2.
 & decif. 2308. par. 6.
 3 Miserabiles verò censentur qui
 pauperes sunt DD. in cap. signifi-
 cantibus de offic. deleg. Vin. dec. 22.
 que in refert idem Ricc. in collect.
 decif. 226. par. 1. vnde Vidua, & pu-
 pilli diuites ab hoc priuilegio ex-
 cluduntur, ut in d. cap. signifi-
 cantibus Marant. de ord. iudic. par. 4.
 dist. 9. nu. 79. & alij apud Bellett.
 Disquis. cleric. tit. de fauor. Cleric.
 real. l. 5. num. 33. Dian. par. 4. tr. 1.
 4 ref. 90. pauperes autem in hoc ca-
 su illi etiam dicuntur, qui licet
 habeant necessaria ad vitam ser-
 uandam, non tamen ad se decen-
 ter pro sua qualitate sustentan-
 dum c. probanda, & c. consideran-
 da dist. 86. Nauar. in tract. de redit.
 eccles. q. 1. mon. 27. num. 3. Vnde il-
 laq. Angliæ Regina, de qua in cap.
 ex parte de for. compet. inspecta,
 tunc qualitate sua dicebatur mi-
 serabilis, & idē agere poterat
 coram iudice ecclesiastico con-

tra laicum, ut d. Bellett. loco cit. n.
 39. Barbof. in d. cap. ex parte nu. 9.
 hoc autem arbitrio Iudicis relin-
 quitur cap. de causis ex. de offic. de-
 leg. Bart. in l. vn. C. Quan. Imper. in-
 ter pup. vel Vid. Guid. Pap. dec. 566.
 & communem dicit Vrsill. loco ci-
 tato num. 2. contrarium tenet Me-
 noch. de Arbitr. cas. 66. num. 4. Bor-
 vell. in sum. Decif. tit. 56. à numer. 9.
 Gratian. discept. 182. num. 3. Vin-
 cent. de Fransb. decif. 100. num. 19.
 Vin. decif. 459. num. 12. & dec. 521.
 à num. 7. Ihesaur. decif. 177. nu. 3.
 Couar. pract. cap. 6. num. 2. & alij
 apud Barbof. in d. cap. signifi-
 cantibus num. 3. de offic. deleg. qui putāt,
 etiam Viduas ac pupillos diuites
 inter personas miserabiles annu-
 merandos esse; sed hæc opinio
 procedere potest de iure ciuili
 iuxta l. vn. C. Quan. Imper. int. pup.
 & Vid. quæ generaliter loquitur:
 non autem de iure Canonico pro-
 pter tex. expressum in d. cap. signifi-
 cantibus.

5 Obserua tamen, quod pupillus
 dicitur qui cum impubes esset,
 desijt in Patris potestate esse l. pu-
 pillus ff. de verb. sign. glos. in d. l. vn.
 ver. contra pupillos. Ricc. in collect.
 decif. 1. par. 1. vbi etiam dicit, quod
 pupillus, qui est sub potestate
 Aui, hoc priuilegio non gaudet.

6 Obserua 2. quod Vidua dicitur,
 quæ nunquam habuit virum,
 vel quæ viram amisit, vel quæ ha-
 bet virum inutilem Bart. in d. l.
 vn. num. 5. Guid. Pap. dec. 566. Gra-
 tian. discept. 666. num. 19. dummo-
 dō honestam vitam agat: quia
 7 priuilegium non datur mulie-
 ribus impudicis. l. his solis C. de

- Reuoc. donat. & post Bald. fel. & alios dicit Belleit. loco cit. d. 5. nu. 40. Vnde virgo stuprata hoc priuilegio non gaudet, nisi contra stuprantem Ricc. in d. collect. decis. 1. & dec. 137. par. 1. ubi citat Vinc. de Franch. dec. 599. & idem ab hoc priuilegio multo magis excluduntur meretrices, ut in d. l. his solis ubi glos. & Doctores C. de reuoc. donat.
- 8 Obserua 3. quod inter personas miserabiles numeratur etiam Hospitale, quod re vera nihil aliud est, quam ipse miserabiles persona: item Seminarium puero- rum, in quo pauperum filij recipiendi sunt iuxta Concilium Tri- dentinum sess. 23. de ref. cap. 18. ac cetera loca pia Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 317. & par. 3. resol. 413. & alij communiter. Item vni- uersitas, seu Ciuitas secundum Alex. conf. 122. vol. 4. quem refert Vrsill. ad Afflict. d. decis. 257. nu. 2. ubi dicit, quod bene potest iudex arbitrari ex causa sibi visa, vniuer- sitatem habere istud priuilegium, cum ipsa Ciuitas pupillos, Vi- duas, & alias personas miserabi- les comprehendat.
- 9 Obserua 4. quod quando inter licis consortes adest aliquis habes priuilegiu electionis fori, omnes ratione connexitatis eodem gau- dent priuilegio Vin. decis. 521. nu. 21. Gratian. discept. 641. num. 1. & seq. Couar. pract. cap. 34. nu. 2. Vnde si inter plures coheredes esset aliquis clericus, omnes pro ea- dem causa communi conuenien- di sunt coram Iudice ecclesiasti- co Bart. in l. precipimus §. eodem
- obseruando C. de Appell. & in l. so- lent in fin. ff. de Alim. & cib. leg. se- lin. in cap. 1. nu. 6. de Prescript. Maran. de ord. Iudic. par. 4. dist. 11. num. 2. alias, etiam si non oppo- natur, iudicium est nullum, nec processus sustineri potest etiam quoad ipsos laicos Seraphin. decis. 957. per tot. Gratian. d. discept. 641. num. 19. & 20. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 24. in hoc enim ca- su vnus tantum Iudex est aduen- dus, & non plures l. 1. ff. de quib. reb. ad eum d. Iud. sat. Afflict. decis. 354. nu. 3. Menosh. de Arbitr. iud. lib. 2. cas. 371. num. 11. Boss. in tit. de for. compet. num. 116. Vnde si pra- dicti haeredes in diuisione facien- da discrepant, per Iudicem ec- clesiasticum: esset dirimenda con- trouersia Car. de Grass. de effect. Cler. off. 1. num. 520. quod procedit etiam si essent plures laici, qua- m Clerici Scacc. loco cit. d. cap. 11. nu. 24. Socin. sen. conf. 12. num. 17. lib. 1.
- 12 Hæc tamen conclusio limita- tur, quando causa esset diuidua: tunc enim quilibet potest conueniri coram Iudice suo Bart. in d. l. precipimus §. eodem obseruando Maran. loco cit. num. 24. Vnde si- deiussor clericus coram iudice lai- co conueniri potest, etiam si esset in solidum obligatus cum clerico Boss. in tit. de for. compet. n. 116.
- 12 Alij etiam limitant in Collegio, in quo sint plures laici, quam Clerici: tunc enim putant esse conueniendum coram iudice sa- culari; quia collegium accipit de nominationem a maiori parte Bart. in l. sodales num. 15. ff. de Col- leg. illie. Socin. sen. conf. 12. nu. 17. lib.

lib. 1. Marant. d. dist. 11. numer. 23: Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 11. nu. 25. diuina enim conuenitur collegium non dicuntur conueniri singuli de Collegio l. sed si hac d. qui manumittitur ff. de in ius voc.

Sed contrarium mihi videtur verius: quia etiam in tali casu collegium dicitur ecclesiasticum, quamuis minor pars sit Clericorum, cum hæc minor pars sit dignior; & ideo coram Iudice ecclesiastico conueniri debet, vt d. Ant. Burg. in cap. cum dilecti n. 14. de empt. & vend. quem refert. Couar. pract. cap. 34. num. 1. quod eo magis procederet, quando par esset numerus clericorum, & laicorum Bart. in d. l. Modales nu. 15. Couar. ubi supra.

13 Obserua 5. quod Vidue, & pupilli diuites in defectum iustitiæ secularis possunt laicos coram ecclesiastico Iudice conuenire, cap. ex tenore ubi DD. de for. comp. quamuis enim huiusmodi causæ primario spectent ad iudicium, seculare iuxta cap. regum 23. q. 5. secundario tamen etiam ad ecclesiam spectant, quando scilicet Index seularis est negligens c. administratores ead. q. 5. vt dicunt DD. quos refert, & sequitur Bellet. tit. de fauor. cleric. real. d. 5. nu. 34. è contra verò causæ pupillorum, & Viduarum pauperum, & aliarum personarum miserabilium principaliter ad ecclesiam spectant cap. 1. dist. 87. & ideo possunt huiusmodi personæ laicos trahere ad Ecclesiasticum tribunal, etiãsi coram seulari iudice iusticiam consequi possint cap. super qui-

busdam de verb. sign. cap. significantiibus de offic. & pot. Iud. deleg. capit. ex parte de for. compet. ubi id notat glos. in ver. exceptionibus vers. item est arg. & ibidem Barb. num. 6. & ita etiam videtur sentire Bellett. loco cit. nu. 32. & seq. 14 His adde, quod pupilli, & Vidua siue pauperes, siue diuites possunt implorare Iudicium ecclesie in possessorio, vel vbi agitur de iniuria, siue de violentiâ eis illata cap. si quis de potentibus 24. q. 3. glos. in d. c. significantiibus ver. pauperem & in d. cap. ex tenore ver. iniustitia, & hanc esse communem dicit Barbof. in d. cap. ex parte num. 6.

S V M M A R I V M:

- 1 In causis prophanis laici regulariter conueniendi sunt in foro seulari, limitatur nu. 2. 3. 4. 5. & 6.
- 7 Impediens Iudices ecclesiasticos in sua iurisdictione vtantur, quam pœnam incurrat.
- 8 Quando Iudex Ecclesiasticus in causis civilibus procedere possit ad censuras.
- 9 Potest Curia ecclesiastica habere familiam armatam.
- 10 Concessa iurisdictione omnia intelliguntur concessa, quæ ad illam conseruandam sunt necessaria.
- 11 An Ordinarius, vel Auditor Camera possit interdicerè Prouinciam, Ciuitatem, castrum, vel alium locum.
- 12 Quando in causis criminalibus Iudex ecclesiasticus possit reos

accusare

excommunicare.

- 13 An valeat excommunicatio hu-
iusmodi non seruato ordine cō-
cilij Tridentini.

CAP. V

An in causis prophanis laici con-
ueniri possint coram Iudi-
ce Ecclesiastico.

Negatiuè respondent
Doctores, quia re-
gulariter actor se-
quitur forum rei. La-
ctor C. ubi in rem
act. cap. cum sit generale de for.
compet.

Hec tamen regula limitatur 1.
vbi adesset consuetudo conueni-
endi laicos coram Iudice ec-
clesiastico etiam in causis pro-
phanis: quia tunc est seruanda
cap. licet ex suscepto, vbi Doctores
de for. compet. cap. si quis Pres-
byter 2. q. 5. Bellett. tit. Ide fauor.
Cleric. real. l. 5. num. 4. Barbof. in
cap. si Clericus laicum num. 5. de
for. compet. Rot. decis. 793. num. 1. p.
1. Diuers. Capyc. deo. 161. n. 3. Ricc.
decis. 217. num. 5. & seq. par. 2. &
ita seruari in Hispania, & in alijs
Curijs Ecclesiasticis testatur Fer-
qq. mor. par. 1. q. 102. num. 5. Leo. in
thes. for. Eccles. par. 2. cap. 13. n. 39.
& seq.

- 2 Secundò in defectum iustitiæ in
foro seculari, DD. in cap. licet 1.
de for. compet. potest enim negli-
gentia Iudicis secularis in admi-
nistranda iustitia suppleri per ec-
clesiasticum, sed non è contra
cap. clericum 11. q. 1. cap. si diligen-

ti de for. compet. nec obstat textus
in cap. filijs, vel nepotibus 16. q. 7.
quia ibi solum statuitur, vt Epif-
copo negligente, vel renuente,
ad Regem causa deferatur, non
vt ipse Rex causam iudicet, sed
vt moneat reuenter Superio-
rem, vt notat Diana par. 3. tr. 1. ref.
25. vbi etiam dicit, quod hoc ius
sublatum fuit ab Innocentio III.
in cap. qualiter, & quando de Iu-
dic.

3 Tertiò ratione iuramenti, vide-
licet quando debitor est obliga-
tus per instrumentum iuratum;
tunc enim conueniri potest coram
Iudice ecclesiastico pro obser-
uantia iuramenti cap. fin. de for.
compet. in 6. quod procedit etiã
in iuramentis Iudæorum, & here-
ticorum secundùm Ricc. in Praxi.
for. Eccles. par. 3. ref. 225. in fin. ex
quo fit, vt si quis petat absolutio-
nem à iuramento coram Iudice
Ecclesiastico, potest coram eodẽ
Iudice de tota causa litigare;
quia qui fuit Iudex causę præpa-
rantis, & sic absolutionis à iura-
mento, erit etiam Iudex cau-
sę præparatæ Marant. de ordin.
Iudic. par. 4. dist. 11. num. 14. vbi
num. 17. addit, quod quando co-
ram Iudice seculari vertitur du-
bium super validitate iuramenti,
videlicet vtrum liget, vel non,
tunc Iudex secularis non potest
de hoc cognoscere, sed debet
causam remittere ad Iudicem
ecclesiasticum.

Obserua tamen, quod textus
in d. cap. fin. de for. compet. in 6. ha-
ber tantum locum contra ipsum
iurantem, non autem cōtra eius
here-

hæredes : quia cum iuramentum sit personale , non transit in hæredem , vt dicunt Doctores apud *Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. ref. 484. & par. 3. ref. 225.* vbi ex hoc concludit, quod hæres iurantis non potest conueniri coram Iudice ecclesiastico .

4 Quartò obligati in forma Camere possunt coram Iudice ecclesiastico conueniri *l. episcopale iudiciũ C. de Episc. aud. Couar. pp. qq. cap. 35. num. 2. vers. Quinto non video Sperell. dec. 41. nu. 29. in fin.*

5 Quintò apparitores Curie ecclesiasticæ coram eodem ecclesiastico Iudice tam ciuilibus, quàm criminaliter conueniuntur *l. z. C. de offic. mag. mil. & hoc est regulare in omni ministro, & officiali, vt sub eo magistratu, & Præside conueniatur, ad cuius prouidentiam, & iudiciũ illius ministerium, & officium noscitur pertinere, nè videatur ab eius ministerio abstrahi, cuius obsequio deputatus est, vt dicit Luc. de Penna. in rubr. C. de Apparitor. Præf. Vrb. lib. 12.*

6 Sextò cognoscit index ecclesiasticus inter laicos, vbicunque aliquis detinet rem alienam cũ peccato, & est tale debitum, ad quod nulla competit actio de iure ciuili, & sic non potest aliquo remedio recuperari in Curia seculari *Marant. de ord. Iudic. p. 4. dist. 11. num. 12.*

7 Qui verò impedit Iudices ecclesiasticos ordinarios, nè sua iurisdictione ecclesiastica vrantur, secundum quod Canones, & sa-

cræ cõstitutiones ecclesiasticæ, ac decreta Cõciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt, incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ can. 16. quam adimpedientes eosdem iudices in causis ad forum ecclesiasticum etiam ex consuetudine spectantibus extendit *Filliuc. tract. 16. cap. 10. q. 10. nu. 280. quem refert Bonacin. de censur. in partic. disp. 1. q. 17. p. 1. m. 18.* quia huiusmodi consuetudines videntur approbata in cap. licet ex suscepto, ibi, sicut hætenus seruatum est, vt tradunt ibi Doctores communiter.

8 Notandum verò est, quod Episcopus in causis ciuilibus, vbi executio realis, vel personalis per suos proprios, aut alienos exequutores fieri poterit, debet à censuris abstinere, vt præcipit *Concilium Tridentinum sess. 25. de ref. cap. 3.* ex quo textu clarè colligitur, quod potest curia ecclesiastica habere familiam armatã, idemque de iure antiquo statutum fuerat in cap. attendendum.

9 & cap. si quis contumax & c. seq. 17. q. 4. & in cap. contra idolorum. vbi glos. 26. q. 5. vt notat *Genuens. in Prax. Archiep. cap. 13. numer. 3. Mart. de Iurisd. par. 2. cap. 29. n. 7. Vgolin. de offic. & pot. Episc. par. 2. cap. 56. num. 3. Barbosa. eod. tract. p. 3. all. 107. a. nu. 2. vers. altera vsque ad nu. 9. Mastrill. decis. 68. num. 4. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. 9. n. 103. Decian. tract. crim. to. 1. lib. 4. cap. 26. nu. 1. & communem dicit *Sperell. dec. 4. n. 3. 8. & 9. & 14. Guazin. Defens. reor. 1. cap. 8. nu. 28. latè Io. Franc. Leo**

Leo in *Theſſon. eccles. par. 1. cap. 9.*
num. 16. & seq. *Dian. p. 1. tr. 2. resol.*
89. *Ricc. in Prax. par. 1. ref. 483.* cō-
cessa enim iurisdictione omnia
intelliguntur concessa, quæ ad il-
lam tuendam, & conseruandam
sunt necessaria *arg. l. 2. ff. de iurisd.*
omn. Iud.

11 Addit Leo *loco cit. p. 3. c. 8. n. 92.*
& seq. quod nec ordinarius, nec
Auditor Camerae potest absq; licē-
tia Summi Pōtificis Prouinciā, Ci-
uitatem, Castrum, vel alium lo-
cum ecclesiastico supponere in-
terdicto pro debito pecuniario,
ita prohibente Bonifacio VIII. in
extrau. prouidē de sent. excom.

12 In causis quoque criminalibus
nō licet Iudici ecclesiastico reos
excommunicare, nisi in subsidiū,
videlicet quando exequutio rea-
lis, vel personalis fieri non pote-
rit: & tunc si delicti qualitas id
exposcat, præcedere debet bina
saltem monitio etiam per edictū
ex dispositione eiusdem Concilij lo-
co. cit. d. cap. 3.

13 Obseruant tamen nonnulli re-
centiores, Concilium *d. c. 3.* tra-
dere instructionem, non autem
imponere formam, & ideo vale-
re excommunicationem non ser-
uato dicto ordine Concilij, ita
Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. resol.
202. num. 4. ubi citat *Maceratens.*
var. resol. lib. 1. resol. 112. cas. 75. in
fin. vers. in super.

S V M M A R I V M.

1 Relaxatio iuramenti non ad sa-
cularem, sed ad ecclesiasticum iu-
dicem spectat.

2 Capitulum sede vacante, & alij
Prelati inferiores habentes iu-
risdictionem episcopalem, vel
quasi relaxare possunt iuramē-
tum.

3 Quæ requirantur ad relaxatio-
nem iuramenti.

4 Quando Episcopus possit periurum
absoluere à reatu periurij.

5 Tot requiruntur absolutiones,
quot sunt iuramenta.

6 An requiratur speciale manda-
tum ad impetrandam huiusmo-
di absolutionem.

C A P. VI.

An, & quando possit iudex
ecclesiasticus absolue-
re à iuramento.



Relaxatio iuramenti nō
ad potestatem sa-
cularem, sed ad Episco-
pum spectat *cap. noxi-
t de iudic. cap. venerabilem s. idem*
etiam de elect. S. Th. 2. 2. q. 89. art. 9.
ad 3. Lym. in Theol. mor. lib. 4. tr.
3. cap. 11. num. 9. & alij communi-
ter: etiam si Episcopus sit tantum
electus, & confirmatus, licet non
dum consecratus Dian. par. 7. tr. 2.
ref. 1. idemque dicendum de Ca-
pitulo sede vacante, & alijs Prela-
tis inferioribus habentibus iuris-
dictionem Episcopalem, vel qua-
si, ut notant Doctores apud Barb.
de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 36.
nu. 9. & seq. Bonacin. de legib. disp.
4. q. 1. pun. 17. num. 9.

3 Ad huiusmodi verò relaxatio-
nem

nem requiritur 1. iusta causa, puta si in contractu interuenerit dolus, metus, lésio, aut quid simile cap. Abbas, ubi glos. in ver. coactus de ijs, quæ met. caus. cap. verum de iureiur. S. Th. 2. 2. d. q. 89. art. 7. ad 7. & art. 9. ad 3. Barbof. in d. cap. verum num. 2. & alij.

Secundò vt iurans sit subditus Episcopi absoluentis Barbof. dict. parte 2. allegat. 36. num. 17. & seq. Genuens. in Prax. Archiepisc. c. 4. num. 9. ubi dicit, hanc esse magis communem: quamuis alij teneant, quod absolutio à iuramento peti, & concedi potest ab ordinario, in cuius Diocesi reperitur is, qui iurauit, licet contractus alibi sit celebratus: quia tractatur de favore animæ, quæ non circumscribitur loco, ita Doctores, quos refert, & sequitur Vulp. in Prax. iudic. cap. 30. num. 5. & 6. quorum opinio admitti potest, quando necessitas hoc postulet, vel si talis adsit consuetudo Dian. par. 8. tr. 3. ref. 47. Genuens. in Prax. d. cap. 4. num. 10. ubi dicit, quod in Curia Archiep. Neap. ex antiquissima obseruatiã absoluuntur omnes exteri à iuramentis præstitis, etiam extra Regnum, quando adeunt Ciuitatem Neapolitanam animo litigandi in curia seculari:

Tertiò quod absolutio petatur ante incursum periurium: & ideo obtinenda est, antequam adueniat tempus solutionis; quia termino elapso Episcopus absolutionem concedere non potest, sed recurrendum est ad Papam Vulp. d. cap. 30. num. 9. & seq. ubi alios refert, & de communi testatur Ricc.

in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 309. immò in pœnam periurij debitor cogitur soluere, licet possit deinde repetere c. debitores de iureiur. glos. in cap. Abbas ver. coactus de his quæ met. caus. Grass. decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 18. num. 34.

4 Notandum est autem, quod periurus potest à reatu periurij etiam ab Episcopo absolui, citata tamen parte, ac probata lésione vel metu, alijsque legitimis exceptionibus Genuens. d. cap. 4. num. 3. Vulp. ubi supra cap. 30. nu. 11. Vrsill. ad Afflict. dec. 30. num. 5.

5 Obserua tamen, quod qui petit absolutionem, omnia iuramenta specificè exprimere debet; & ideo si duo instrumenta super aliè qua re fiant, non sufficit petere absolutionem à iuramentis contentis in vno, alias contraueniens non excusatur à periurio, vt dicit Nouar. apud Ricc. in collect. dec. 3186. par. 7. Vnde si quis impetrauit absolutionem à iuramento ad effectum agendi, & non fecit mentionem, se inrasse non petere absolutionem à iuramento, non censetur habitatus, vt possit agere, nisi prius absoluat à iuramento de non petenda huiusmodi absolutione, quia tot requiruntur absolutiones, quot sunt iuramenta Afflict. decis. 220. num. 12. Vulp. d. cap. 30. nu. 7. ubi n. 15. addit, quod

6 procurator non potest petere absolutionem à iuramento per suum principalem præstito absq; speciali mandato: quia cum tractetur de obligatione spirituali, specialis consensus requiritur: sed contrarium tenet Rebuff. in Prax.

benefic. in tit. de Different. inter re-
script. gratia, & iustit. num. 16. &
in tit. de Dispensat. num. 13. Nau.
conf. 4. de Rescript. & alij, quos re-
fert, & sequitur Barbof. in cap. in-
notuit. num. 16. de elect. vbi dicit,
quod nec speciale, nec generale
mandatum desideratur ad dispē-
sationes, & quæuis alia priuile-
gia impetranda, sed possunt vali-
dè impetrari eo, cui impetran-
tur, ignorante iuxta tex. in
capit. si tibi de Præb. in 6. vnde
hæc verior videtur opinio. rati-
ficatio tamen debet fieri in tem-
pore hoc est intra terminum præ-
fixum ad soluendum, alias incur-
ritur in periculum, ut post Rom.
conf. 427. & alios notat Genuens.
d. cap. 4. nu. 11.

S V M M A R I V M.

- 1 De iure civili Iudex ordinarius non potest penitus recusari, se-
cus de iure canonico.
- 2 Delegatus tam de iure canonico quam civili recusari potest.
Quid si sit delegatus ad vn̄uersi-
tatem causarum.
- 3 Huiusmodi recusatio ante litis
ingressum proponenda est, &
ante omnes dilatorias.
- 4 Quando post litem contestatam
recusatio proponi possit.
- 5 In libello recusationis debet ex-
primi legitima, seu probabilis
causa suspicionis.
- 6 Si proponatur causa non legiti-
ma, potest Iudex recusatus ad
ulteriora procedere.
- 7 Appellationi Friuola non est de-
ferenda.
- 8 Iudex tam ordinarius, quam de-
legatus Papa compellit partes
ad eligendum arbitros, qui de
causis suspicionis cognoscant.
- 9 Quando possit Iudex recusatus
ad ulteriora procedere.
- 10 Declaratur tex. in cap. legitima
de appell. in 6. & cap. suspicionis
ex. de offic. deleg.
- 11 Arbitri possunt eligi etiam alibi,
quam in loco Iudicis recusati.
- 12 Potest etiam Iudex recusatus co-
gere partes ad eligendum ter-
tium, si arbitri non sint concor-
des.
- 13 Quid si partes in ipsos arbitros,
aut in tertium eligendum non
conueniant.
- 14 Recusato Episcopo ut suspecto, ex
eadem causa Vicarius ipsius
recusari potest, limitatur nu. 15.
- 15 In recusatione Vicarij generalis,
vel delegati ab Episcopo non
eliguntur arbitri, sed causa su-
spicionis coram Episcopo sunt
proponenda.
- 16 Quid si suspicio concerneret ipsi
Episcopum.
- 17 Similiter ad Capitulum recurritur
in casu recusationis Vicarij
Capitularis.
- 18 Item Delegatus Papa cognoscit
de causis recusationis sui subde-
legati.
- 19 Quid si vnus ex duobus delega-
tis Papa recusetur ut suspectus.
- 20 Si Episcopus esset in remotis, &
Vicarius recusetur, tunc de
recusatione illius cognoscant ar-
bitri, limitatur num. 22.
- 21 Vicarius Episcopi cognoscit de
causis suspicionis delegati ab
Episcopo existente in remotis.

- 24 De stilo Signatura Vicarij non allegantur suspecti, sed dantur illis adiuncti.
- 25 Iudex ordinarius potest statim ac recusatur causam alteri partibus non suspecto committere.
- 26 Quid si recusationis causa coram Arbitris probata fuerit.
- 27 Quando Delegatus Papa possit causam alteri subdelegare.
- 28 An delegatus Principis possit recusari si causa commissa fuerit recusatione remota.
- 29 Duo tantum Iudices recusari possunt.
- 30 An procurator absque speciali mandato possit Iudicē recusare.
- 31 Quid si procuratores ambarum partium de communi consensu Iudicem in Romana Curia impetrauerint.
- 32 Processus factus post interpositā recusationem est ipso iure nullus.
- 33 An Episcopus visitans possit ut suspectus recusari.
Quomodo in causis visitationis procedatur, ibidem.
- 34 An possit Episcopus in actu visitationis procedere contra Capitulares absque adiunctis.
- 35 An contra Coadiutorem cum futura successione teneatur Episcopus procedere cum huiusmodi adiunctis.
- 36 Quid si totum Capitulum delinquat.
- 37 Ad quem sit appellandum, si Iudex veniat admittere legitimā recusationem.
- 38 Si Iudex esset inimicus capitali inimicitia, potest subditus petere à Principe, se excipi cum tota

familia à iurisdictione talis Iudicis.

C A P. VII.

An, & quando Iudex possit ut suspectus recusari.



E iure civili Iudex ordinarius regulariter non potest penitus recusari, sed illi associatur Episcopus, vel alius vir honestus, & integræ opinionis iuxta auth. non verò iuncta glos. C. de Iud. & est communis opinio, ut d. M. Grass. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de Iud. cap. 20. de iure verò canonico Iudex ordinarius in totum recusari potest, siue sit Episcopus, siue eius Vicarius cap. si quis contra de for. compet. cap. cum speciali, & ibi glos. ex. de Appell. quod ex dispositione vtriusque iuris procedit in delegato etiam à Principe l. apertissimi C. de Iud. e. Iudex de offic. deleg. in 6. nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum: quia neque tunc de iure civili in totum recusatur, sed illi similiter adiungitur Episcopus iuxta glos. in l. fin. ver. cum specialis C. de Iud. Marant. de ord. Iud. par. 4. dist. 5. num. 40. secus de iure canonico: quia tunc etiam in totum recusari potest: ut de Conservatore Religionum, seu Regularium personarū dicit Barbosa. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 106. num. 32. Lezan. in Sum. qq. regul. to. 2. cap. 10. num. 74. & alij.

3 Observant autem Doctores, huiusmodi recusationem tam de

Ddd 2 iu.

inre canonico, quam civili ante 5
litis ingressum proponendam esse,
cum sit dilatoria *iuxta tex. in d.l.*
apertissimi & cap. inter monasterium
de sent. & re iud. Ricc. in collect. de-
ret. 445. par. 2. vel saltem intra ter-
minum statutum à iudice ad dila-
torias proponendas glos. in cap. se-
cundo requiris & tertio postulas
ver. coram eodem de Appell. contra
Villal. relatum in Syntag. opin. com-
mun. tit. de iudic. cap. 20. vers. de
iure regio, ubi dicit, quod de iu-
re civili in quacunque parte litis
recusatio huiusmodi proponi po-
test.

Debet autem proponi ante
omnes dilatorias, quia si opponi-
tur alia dilatoria, censetur pro-
uocari Iudex, ut super ea pronun-
tiet, & sic inducitur consensus in
iudicem; unde postea non posset
recusari *Marcell. Vulp. in Prax.*
iudic. cap. 25. nu. 4. & 5. nisi post li-
tem contestatam superuenerit ali-
qua noua causa suspicionis, ut di-
cit glos. communiter recepta in her-
ror. ver. facti C. de Iur. & fact.
ignor. Vulp. loco cit. in hoc tamen
non creditur recusanti absque iu-
ramento Ricc. in Prax. for. e. cclef.
p. 4. ref. 515. ubi etiam dicit, quod
in causa ecclesie, vel minoris
lapsum fuerit tempus ad propo-
nendam recusationem, conce-
denda est restitutio; idem dicen-
dum, si causa suspicionis post litē
contestatam perueniret ad noti-
tiam recusantis, quia tunc etiam
opponi potest praestito huius igno-
rantiæ iuramento M. Grass. rela-
tus in Syntag. opin. comun. tit. de iud.
cap. 20. ver. limita.

6 Observant 2. quod debet exprimi
in libello recusationis legiti-
ma, seu probabilis causa suspicio-
nis coram iudice, qui recusatur,
ut notatur in cap. si contra de offic.
deleg. in 6. siue iudex recusatus sit
ordinarius, ut in d. cap. cum specia-
li, siue sit delegatus, d. cap. secundo
requiris & tertio postulas, ubi glos.
ver. coram eodem; quod etiam pro-
cedere de iure civili tenet Ricc.
in Prax. par. 2. ref. 400. ubi dicit,
ita communiter sentire Doctores in
d. l. apertissimi C. de Iudic. quam-
uis in hoc contrarium asserat Ma-
rant. d. par. 4. dist. 5. num. 40. & alij
relati in Syntag. opin. comun. tit. de
Iudic. cap. 20. vers. an autem cum
seq. ex quo fit, ut si allegaretur
causa, quæ si esset probata, legiti-
ma non reputaretur, posset tunc
iudex recusatus ad ulteriora pro-
cedere cap. inter monasterium de
sent. & re iud. glos. in d. & tertio
postulas ver. coram eodem Vulp. lo-
co cit. cap. 25. num. 28. Marant. d.
dist. 5. nu. 40. Barbof. in cap. super
questioni & eius ergo de offic. iud.
deleg. quemadmodum appellationis
notorie friuolæ non est deferen-
dum cap. cum appellationibus de
Appell. in 6. Gennens. in Prax. Ar-
chiep. cap. 55. numero 8.

8 Iudex autem tam ordinarius,
quam delegatus Papæ in tali ca-
su compellit partes ad eligendum
arbitros, qui de causis suspicio-
nis cognoscere, & iudicare de-
bent, ut in d. & tertio postulas &
d. cap. cum speciali de Appell. ipsi-
que arbitris competentem termi-
num præfigit, intra quem in idē
conueniant, vel tertium concor-
di-

- alter aduocent, cum quo ambo, vel alter eorum negotium suspicionis terminare debent, alias illo transacto, & causa suspicionis coram ipsis non probata, ad vltiora procedere poterit *d. cap. sū speciali, & cap. legitima de Appell. in 6. per quem textum corrigitur cap. suspicionis de offic. deleg. secundum glos. in d. cap. secundo requiris. S. tertio postulas ver. terminam. competentem. quamquam* 10 *pro-*
- 10 *babilius videtur, quod d. cap. suspicionis, non fuerit correctum per cit. cap. legitima. illud enim loquitur in termino parti assignando ad probandam causam suspicionis, qui proculdubio ab arbitris assignari debet: hoc autem loquitur in termino assignando arbitris ad causam recusationis finiendam, quem non arbitri, sed index recusatus debet præfigere, ut dicit glos. in d. cap. legitima ver. per Iudicem Barbof. in d. cap. suspicionis num. 5. de offic. deleg. Ricc. in Prax. for. eccles. ref. 400. p. 2.*
- 11 *Arbitri verò possunt eligi etiã alibi, quam in loco Iudicis recusati, dummodò non in loco valde remoto, idest vltra dietam legalẽ Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. nu. 14. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. resol. 519. Barbof. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 54. num. 150. vers. quando Episcopus.*
- 12 *Potest etiam Index recusatus cogere partes ad eligendum tertium, si arbitri iam electi non fuerunt concordēs Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 101. num. 27. Barbof. in d. cap. suspicionis num. 3.*
- 13 *Si verò partes in ipsos arbitros, aut in tertium eligendum non conueniant, tunc ad infinitatem vitandam electio deuoluitur ad iudicem recusatum Nexizan. cõf. 55. in fin. Scacc. d. cap. 101. num. 27. verum si per arbitros fuerit pronunciatum, causas suspicionis, vel aliquam earum legitimas esse, causa deuoluitur ad superiorem, Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 54. num. 150.*
- 14 *Observant 3. quod recusato Episcopo vt suspecto, ex eadẽ causa Vicarius ipsius recusari potest: quia vbi superior est suspectus, sunt quoque suspecti eius officiales cap. in sinuante de offic. deleg. itã etiam si allegetur suspectus Gubernator, consentur etiam eius Auditores, & officiales suspecti, vt decisum refert Ricc. in collect. decis. 83. par. 1. quod procedit, etiam si Vicarius seorsim ab Episcopo habitet, vel causam cognoscat vt delegatus ab Episcopo, vel à Papa: quia semper poterit ab Episcopo renocari, seu ab officio remoueri; & ideò est verisimile, quod Vicarius trahatur in sententiã Episcopi Rip. in cap. 1. nu. 44. de iudic. quicquid dicat Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. num. 15. & alij.*
- 15 *nisi Vicarius Episcopi sit confirmatus à Papa, siue ab alio superiore: tunc enim non poterit recusari ex eo, quod Episcopus sit suspectus, quia tunc non potest per Episcopum remoueri Rip. loco cit. Barbof. d. par. 3. all. 54. n. 150.*
- 16 *Observant 4. quod in recusatione Vicarij generalis, vel delegati ab Episcopo non eliguntur arbitri ad cognoscendas causas suspicio-*

- nis, sed illæ debent proponi coram Episcopo, si presens est in Diœcesi, vel non multum absens *cap. si contra de offic. Iud. deleg. in 6. dummodò suspicio non concernat ipsum Episcopum*, quia tunc Episcopus de causa recusationis non cognoscet, sed eius cognitionem alicui alteri confidenti committit *ut post Gemin. dicit Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 3. q. 16. num. 3. & 8. Ricc. in Prax. par. 2. ref. 400. Barbof. d. all. 54. num. 150. vers. nota tamen.*
- 17 Idem dicendum est de Vicario capitulari, quia similiter ad Capitulum recurritur in casu recusationis, & tunc Capitulum potest cognoscere causas suspensionis sui Vicarij, quemadmodum Episcopus *cap. si contra de offic. deleg. in 6. Sbrozz. d. lib. 3. q. 16. num. 1. & 9. Vulp. in Prax. iudic. cap. 44. nu. 29. quæ si veræ sint, poterit Capitulum causam à Vicario auferre, & alteri committere Quarant. in ver. Capitulum sede vacante num. 5.*
- 18 Ita etiam si subdelegatus delegati Summi Pontificis recusetur, non eliguntur arbitri, sed causæ recusationis sunt proponendæ coram ipso delegato Papæ *et super questionem d. eius ergo de offic. deleg. Ricc. in Prax. ut supra par. 4. ref. 517.*
- 19 Neque eligendi sunt arbitri, quando duobus iudicibus à Papæ delegatis cum clausula, *quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat*, causa suspensionis contra vnum proponitur: tunc enim causa ipsa suspensionis coram non recusato conuicte probari, & ab eo expediri
- debet *d. cap. si contra de offic. deleg. in 6.*
- 20 Si verò Episcopus esset in remotis, & Vicarius recusetur, tunc de recusatione illius cognoscent arbitri, sicut cognoscerent de recusatione Episcopi *Sbrozz. d. lib. 3. q. 16. num. 6. Vulp. in Prax. iudic. cap. 25 num. 18. nisi adsit alter*
- 21 Vicarius, quia tunc ad illum pertinebit huiusmodi cognitio, *ut post Gemin. Franch. & Lap. declarat Sbrozz. loco cit. num. 7. quod videtur probari ex d. cap. si contra de offic. deleg. in 6. & in tali casu si delegatus Episcopi suspectus allegetur, Vicarius eiusdem Episcopi cognoscat de huiusmodi suspensione Sbrozz. d. q. 16. num. 5.*
- 22 Notandum tamen est, quod de filo signaturæ Vicarij non allegantur suspecti, sed dantur illis adiuncti, *ut post Staphil. & alios dicit Sbrozz. ubi supra d. lib. 3. q. 14. num. 15.*
- 23 Obseruant 5. posse iudicem ordinarium statim ac recusetur, causam alteri partibus non suspecto committere etiam absque partium consensu *cap. si quis contra, & ibi Abb. num. 14. de for. cõpet. Capis. dec. 137. num. 10. si verò recusationis causa coram arbitris iam electis probata fuerit, tunc non potest alteri causam committere, nisi de vtriusque partis consensu: & si partes non concorderint, adhuc poterit iudex causam committere alicui personæ, quæ neutri parti suspecta sit, vel illam remittere ad superiorem d. cap. cum specialis, ubi glos. in ver. de recusatoris ex. de appell. glos. in d. c.*

d. cap. si quis contra ver. actor. de for. compet.

- 27 Observant 6. posse similiter iudicem delegatum à Papa causam alteri in totum subdelegare, si coram eo recusatio proposita non fuerit; secus si proposita iam fuit; quia tunc non potest alteri committere, nisi de consensu recusatoris *cap. Iudex de offi. deleg. in 6.* quod intellige, vt de consensu vtriusque partis in tali casu causam committat, vt dicit *glos. in d. cap. cum speciali ven. de recusatoris de Appell.* si verò pronunciatum fuerit super recusatione, tunc non potest alteri committere etiam de partium consensu, sed causa remittenda est ad suum superiorem: quia eo casu non est amplius iudex *d. e. iudex in fin. Mirant. d. dist. 5. num. 41. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 516.*
- 28 Observant 7. quod si Princeps delegasset aliquam causam recusatione remota, adhuc posset recusari iudex delegatus: quia illa verba sunt intelligenda de friuola recusatione; quemadmodum si causa committatur appellatione remota, adhuc esset locus appellationi: quia hæc clausula auferit solum friuolas, non autem legitimas appellationes, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. iudic. cap. 25 num. 11.* hoc tamen limitatur, quâdo iudex exequitur procedit in causa ex commissione Pape cum clausula, appellatione, seu recusatione remota; tunc enim iudex procedere potest in
- causa ad vteriora non obstante recusatione *secundum Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 513.*
- 29 Observant 8. quod non nisi duo Iudices recusari possunt, vt *decisum refert Ricc. in Collect. dec. 445. par. 2.* nec potest procurator absque speciali mandato Iudicem recusare, cum ad eum non spectet absconditam sui principalis voluntatem declarare *Alex. cons. 26 num. 6. Felin. in cap. 1. Et lit. nõ cont. & alij apud Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. num. 7.*
- 31 Adde, quod si procuratores ambarum partium de communi consensu iudicem in Romana Curia impetrauerint, principales in partibus illum recusare non possunt *iuxta text. in cap. cũ olim de caus. poss. & propriet. nisi nouam causam superuenisse probarent, vt d. Vulp. loco cit. nu. 8.*
- 32 Observant 9. processum factum post interpositam recusationem esse ipso iure nullum, etiam si non fuerit appellatum à non admissa recusatione, seu à processu ad vteriora, quia recusatio non minus suspendit Iudicis iurisdictionem, quam appellatio, vt dicunt Doctores relati in *Syntag. opin. cõtit. de Iudic. cap. 20. vers. recusatio Iudicis cum seq. & decisum refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 513. & in Collect. dec. 83. par. 1.* idque probat ex Concilio Tridentino *sess. 14. de ref. cap. 5. ibi, nequam in causa procedatur.*
- 33 Observant 10. Episcopum visitantem, vel alium, cui id legitime competit, nõ posse vti suspectum recusari, vt *declarauit Paulus*

lus V. teste Vulp. in Prax. iudic. cap. 25. num. 14. quemadmodum nec appellatio admittitur in ijs, quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant ex Concilio Tridentino sess. 24. de ref. cap. 10. saltem quoad effectum suspensuum, nam iuxta declarationem Sac. Congregationis, quam refert Piasec. in Prax. Episc. par. 2. cap. 3. num. 61. Concilium loco citato non abstulit appellationem quoad effectum deuolutiuum.

Hoc tamen secundum eiusdem Sac. Congregationis declarationem procedit, dummodò Episcopus processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat, ut refert Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 73. nu. 38. Farinac. dec. 153. p. 4. Diuers. in causis enim visitationis est procedendum de plano, nulla seruata forma iudicij cap. cum olim de Accus. nec potest visitans pœnas delictorū ordinarias imponere, sed tantū extraordinarias, quæ magis morū emendatione, accorrectionem, quam ordinariam delicti vindictam respiciant, ut cœsuis etiam Sac. Congregatio apud eundem Farinac. d. par. 4. Diuers. dec. 178. quia visitatio potius fit per modum fori pœnitentialis, quam contentiosi: nec in ea præcisè puniendi finis intendendus est, sed corrigendi, & salutare pœnitentias iniungendi, ut post Imol. in cap. Romana de Censib. in 6. dicit Piasec. d. par. 2. cap. 3. num. 61. vnde si Episcopus procedat compilato processu, vel modum in visitando excedat, poterit

recusari suspectus, & ab eolicitè appellatur, iuxta S. Congregationis declarationem, quam refert Leo in Thesfor. eccles. par. 2. cap. 2. num. 77. Barbof. d. all. 73. nu. 32. & seq.

34 Quæres, an possit Episcopus procedere contra Capitulares absque adiunctis in actu visitationis? affirmatiuè respōdet Barbof. d. all. 73. nu. 13. ubi citat Armandar. tit. 6. de Visitat. num. 30. quod probatur ex Con. Tridentino sess. 6. de ref. cap. 4. extra visitationem verò non potest Episcopus procedere contra aliquem ex capitularibus absque adiutorum consilio, & assensu tam in formando processu, quam in ceteris omnibus actibus vsque ad finem causæ inclusiuè iuxta formam eiusdem Concilij sess. 25. de ref. cap. 6. cuius dispositionem procedere tantum in Capitulis exemptis censuit Sac. Congreg. ac Rota Romana dec. 308. par. 2. Diuers. & coram Seraphin. dec. 743. Barbof. de offic. & pot. Episc. p. 3. d. all. 73. n. 4. Ricc. in Prax. for. Eccl. p. 4. ref. 592.

35 Notandum tamen est, quod contra Coadiutores cum futura successione non tenetur Episcopus cū huiusmodi adiunctis procedere, nisi ex forma Coadiutoria colligatur, ipsi Coadiutori concessa fuisse omnia priuilegia, quæ habent Canonici, ut resoluit Sac. Congreg. teste Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 599.

36 Addunt etiam Doctores, quod si totum Capitulum delinquat nemine ex capitularibus excepto iurisdictio deuoluitur ad Episcopum

pum, cum nulli supersint Canonici, cum quibus Episcopus possit procedere seruata forma Concilij, glossa in cap. irrefragabilis: excessus ver: per capitulum de officio: ord: Rota in Burgen: concordia 12: Nouembris 1593: coram Seraphino, quam refert Ricc: in Prax: for. Eccles: par: 4: ref: 600: vbi id limitat, quando totum Capitulum delinqueret contra Episcopum: tunc enim cognitio deuoluitur ad superiorem, ne videatur Episcopus esse Iudex in causa propria contra text: in l. vn: C. Nō quis in sua caus:

37 Quæres 2. ad quem sit appellandum, si Iudex renuat admittere legitimam recusationem? Resp. ad Papam esse appellandum, siue appelletur à Iudice delegato, vñ in cap: super questionum 9. eius ergo de officio: deleg: Barbof: d: p. 3: all: 106. n: 4: Lezanuin Sum: qq: reg: 10. 2: cap: 10: num: 75: siue appelletur ab ordinario: quia cum hæc appellatio non sit à diffinitiuā, sed ab interlocutoria, vt d: Abb: in d: cap: cum speciali 9: porro num: 9. de appell. de ea Metropolitanus, aut alius Superior non potest cognoscere, ita prohibente Conc. Trid. sess: 24: de ref: cap: 20: nec obstat cap: 1: de officio: leg: quia illud procedit, quando appellatur à diffinitiuā: tunc enim appellari potest ab Episcopo ad Metropolitanū, seu legatum, aut Nuntium apostolicum, & ita sentiunt Doctores communiter.

38 His adde, quod si Iudex esset inimicus capitali inimicitia, potest subditus perere à Principe, se

eximi cum tota sua familia à Iurisdictione talis Iudicis l. vn. vbi Bart. & alij C: si quacun. præd. potest. & dicit Bellac: relatus in Syntag. opin. com. tit. de Iudic. cap. 20. vers. fallit quando.

S V M M A R I V M:

- 1 Iudex ordinarius potest causas delegare.
- Item delegatus ad vniuersitatem causarum potest causas subdelegare, ibidem.
- 2 A Vicario foraneo ad Episcopū, vel Vicarium generalem appellatur.
- 3 Vicarius generalis in Ciuitate tantum constitutus verè generalis non est, sed foraneus.
- 4 Iudex ordinarius ad modicum tempus ex iusta causa potest alium in sui locum substituere.
- 5 Talis substitutus dicitur ordinarius.
- 6 Quando talis substitutus potest expedire causas meri, & mixti imperij.
- 7 Talis substitutus nō potest subdelegare ipsam vniuersitatē causarum.
- 8 An per mortem substituentis expiret potestas Vicarij substituti.
- 9 An iurisdictio ordinarij expiret per mortem Superioris constituentis.
- 10 Quando expiret iurisdictio Iudicis delegati.
- 11 Quando Iudex possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ.
- 12 An Archipresbyter possit alium substituere in cura animarum Archipresbyter ecclesie cathedralis

Ecc les

lis est Vicarius episcopi in spiri-
tualibus, ibidem.

C A P. VIII.

An, & quando Iudex ordi-
narius possit causas de-
legare.

Dico 1. Iudicem ordinariū,
qualis est Vicarius Epi-
copi, vel Capituli sede
vacante, p̄ses, aut Rector Ci-
uitatis, vel alterius loci non so-
lum posse aliquem articulum
causæ alteri delegare, ut d. glos:
in cap. super questionum ver. qui-
cunq; ex. de off. & pot. Iud. deleg. sed
etiam totā causā l. cognitio ff. de
off. eius l. more maiorū ff. de iurisd.
omn. iud. & dicunt Doctores apud
Barbos. de off. & pot. Episc. par. 3.
all. 54. num. 101. idem dicendum
est in Delegato ad vniuersitatem
causarum, qui etiam causas sub-
delegare potest l. solus Prator, &
l. seq. ff. de iurisd. omn. iud. Bart. in l.
1. §. ab eo ff. quis & à quo appell. il-
le verò dicitur delegatus ad vni-
uersitatem causarum, cui p̄ses
Prouinciæ, vel Episcopus commi-
sit iurisdictionem in tali castro,
vel loco, ut d. glos. communiter re-
cepta in d. §. ab eo in princ. & hic
non inter iudices ordinarios, sed
inter alios delegatos numerāus
est, quamuis ordinario quoad po-
testatem subdelegandi comparet
iuxta glos. communiter appro-
batam in cap. cum causam ver. de-
legatus ex. de Appell. Maran. par. 4.
dist. 5. num. 14. 27. & 47. Vnde à
Vicario foraneo ad ipsum Episco-

2 pum, vel Vicarium generalem
appellatur glos. in Clem. 2. ver. fora-
neo de Rescript. Sbrozz. de Vic. Epi-
sc. 9. 2. num. 15. lib. 3. idemque pro-
3 cedit in Vicario generali in Ciui-
tate tantum constituto: quia iste
verè generalis non est, sed fora-
neus propriè dici potest, nisi ge-
neraliter ad totius Diocesis causas
deputetur in loco, vbi Episcopus
sedem habet Garc. de benef. par. 5.
cap. 8. num. 33. quem refert Barb.
de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 54.
num. 24. & 127.

4 Dico 2. quod Iudex ordinarius
ad modicum tempus ex iusta
causa, puta infirmitatis, vel ab-
sentie, alium in sui locum substi-
tuere potest §. ad hæc prohibemus
in Auth. de Collat. Bart. in l. obser-
uare nu. 3. & 5. ff. de offic. proconf.
Vulp. in Prax. iudic. cap. 44. nu. 17.
Marant. de ord. iudic. par. 4. dist. 5.
num. 17. & 22. Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 2. res. 113. & in collect. dec.
1599. par. 5. Barbos. de offic. & pot.
Episc. par. 3. all. 54. num. 100. & de
Vicario Capituli sede vacante di-
cit Quarant. in ver. Capitulum se-
de vacante num. 10. & alij apud
Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. resol.
511. & alij communiter. quamuis
ad longum tempus, & iusta causa
non concurrente id facere non
possit cap. Clericos de offic. Vic. d. §.
ad hæc prohibemus.

5 Talis autem substitutus dicitur
ordinarius: quia lex permittens
eum substitui, videtur ei dare or-
dinariam iurisdictionem, ut d. idē
Bart. in l. nec quicquam §. vbi de-
cretum in prima lect. num. 5. ff. de
off. Proconf. Marant. d. par. 4. dist. 5.
num.

6 *nn. 17. & per consequens potest ipse etiam causas particulares subdelegare Marant. loco cit. num. 58. & omnia potest facere, que potest principalis officialis, exceptis cau-*
 7 *sis, in quibus imponenda esset pena mortis, aut membrorum mutilatio Bart. in d. l. obseruare nu. 3. nisi fuerit subrogatus in locum ordinarij absentis, vel infirmi ab ipsomet Principe, seu alio Superiore habente facultatem constituendi Iudicem ordinarium; quia tunc potest expedire omnes causas etiam meri, & mixti imperij vsque ad mortem, & membrorum abscissionem inclusiue, ut de comuni testatur Marant. d. dist. 5. n. 20. & 21. & potest in tali casu exequi commissa ipsimet ordinario substituenti Ricc. in Collect. decis. 1599. par. 5.*
 8 *Observa tamen quod talis substitutus non potest subdelegare ipsam vniuersitatem causarum, ut d. glos. in l. 1. §. ab eo ff. quis & a quo appell. quemadmodum neque id possunt ceteri delegati ad vniuersitatem causarum Marant. d. par. 4. dist. 5. num. 51. & alij apud Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 66. numero 20.*
 9 *Observa 2. quod per mortem substituents non expiraret potestas Vicarij substituti, quando substituens habuit facultatem substituendi ab Episcopo, vel a Principe, aut ab alio superiore: quia tunc substitutus non accipit auctoritatem a Vicario, sed a superiore per ministerium substituents, litem*

cis. 1599. par. 5. & in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 512. & par. 2. ref. 113. Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 92. num. 3.

10 *Queres, vtrum iurisdicctio ordinarij expiret per mortem superioris constituentis? Resp. negatiue cap. legatos de off. leg. in 6. nisi vna iurisdicctio ordinaria cohereat alteri ordinariæ, vt accessoria, sicut dicimus in Vicario Episcopi, qui licet sit ordinarius, tamen eius iurisdicctio finitur morte Episcopi clem. fin. iuncta glos. in ver. contestata de procur. Sbrozz. lib. 3. q. 44. num. 1. Marant. part. 4. dist. 5. nu. 57. Iurisdicctio vero delegati non expirat per mortem mandantis, nisi re integra l. & quis ff. de iurisd. omn. iud. cap. licet vndique de off. deleg. vnde ad perpetuandam eius iurisdicctionem, sufficeret vna citatio facta ante mortem delegantis cap. gratum de off. deleg. quod procedit etiam in delegato ad vniuersitatem causarum, ut d. Marant. de ord. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 56. & alij communiter.*

Ex quo infertur, quod cum plures iudices, vel exequutores ab apostolica sede deputantur sub illa forma, vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mandatum apostolicum exequatur, tunc si iurisdicctio perpetuetur quoad vnam, censetur etiam perpetuata quoad alios: & ideò illo impedito, vel defuncto poterunt alij procedere cap. cum plures de offic. deleg. in 6.

11 *Queres 2. vtrum delegatus ad vniuersitatem causarum possit cognoscere de nullitate sue senten-*

E e e 2 tia?

etiam affirmatiue respondent DD. quos refert, & sequitur Ricc. in Prax. for. ecclesi. par. 1. ref. 428. & ref. 582. talis enim Delegatus in hoc etiam comparatur ordinario, cui id conceditur in l. si Praeses, ubi Bart. C. Quom. & quan. Iudex l. 1. C. de sentent. & interlo. cut. omn. Iud. l. si accusatoribus C. de Accusat. & Inscript. cap. qualiter, & quando 17. ubi glos. in ver. obseruari de Accusat. secus dicendum est in delegato ad vnam causam tantum, qui cum semel functus est officio suo, non potest amplius se ingerere cap. in litteris de offi. Iud. deleg. nisi protrulerit sententiam nullam ex defectu formae mandati: tunc enim poterit de nullitate cognoscere: quia si non seruauit formam mandati, non videtur pronunciaffe, ut d. idem Ricc. d. ref. 428. ubi etiam addit, quod Arbitrarius sententiarum potest, si non seruauit formam compromissi.

12 Ultimo obseruat Sylu. in ver. Vicarius nu. 5. quod Archipresbyter Ecclesiae Cathedralis, qui Vicarius est Episcopi in spiritualibus, potest alium Vicarium instituere in cura animarum etiam ad longum tempus per text. in cap. 2. & seq. de offi. Archipresbyt. & in cap. extirpanda §. qui vero, de Praeb. talis autem Vicarius, qui substituitur, debet ab Episcopo approbati. d. §. qui vero, & cap. ad hac de offi. Vic. Concil. Trid. sess. 6. de ref. cap. 2. & sess. 7. cap. 5. & sess. 23. c. 15. latè Barbos. de offi. & pot. Episc. par. 3. all. 25. num. 25. & seq. Dian. p. 3. tr. 4. ref. 110. & ref. 146.

S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus regulariter subdelegare non potest, sicut in delegato Principis.
- 2 Quando à subdelegato appellatur ad Delegatum.
- 3 Delegatus Papae debet subdelegare causas personis in dignitate constitutis, limitatur numer. 4.
- 5 Quando Delegatus ab inferiore possit subdelegare.
- 6 Delegatus Principis potest committere causam etiam suo superiori.
- 7 In multis casibus Delegatus Principis subdelegare non potest.
- 8 Quando ex pluribus delegatis alter possit sine alio procedere.
- 9 An ordinarius possit punire delegatum, si procedat in casu non comprehenso in sua commissione.

CAP. IX.

An, & quando Delegatus possit subdelegare.



Delegatus regulariter subdelegare non potest. l. fin. ubi glos. ff. de offi. eius & c. l. more maiorum ubi etiam glos. ver. alieno beneficio ff. de Iurisdict. omn. Iud. hoc tamen habet locum in delegato ab inferiore, non autem in delegato Principis, qui potest subdelegare l. in Iudice C. de Iud. cap. pastoralis & cap. venerabili de off. deleg. cap. si duo cod. in 6. Garcia de bene

benefic. p. 6. c. 2. n. 23. Barbof. de off. & pot. Episc. p. 3. all. 54. num. 136. Piafec. in Prax. episc. p. 2. c. 4. n. 7. & tunc si Delegatus totam causam commisit, à subdelegato appellatur ad primum Delegantem omisso medio cap. super questionum S. porrò, vbi glos. ex. de offic. deleg. l. 1. §. ab eo ff. quis & à quo appell. Si verò delegatus non in totum causam commisit: sed partem sibi referuauit, ad ipsum, non autem ad primum delegantem appellatur, vt in d. S. porrò & ita tenent communiter DD. vt d. Marant. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 27. in fin.

3 Debet tamen Delegatus Papæ subdelegare causas illis personis, quibus delegat Papa, scilicet in dignitate constitutis cap. statutum §. in nullo quoque de rescript. in 6.

4 ex quo tamen textu non prohibetur, quin audientia alicuius articuli, vel mera executio rei cuiuslibet clerico committi possit, puta examinatio testium, seu inductio in corporalem possessionem glos. in d. cap. statutum ver. cause, Genuens. in Prax. Archiep. cap. 69. num. 7. vbi etiam dicit, quod delegatus ab Inferiore post delatum iuramentum testibus, & admissa capitula potest alteri examen committere.

6 Potest autem delegatus Principis committere causam etiam suo superiori, & alijs non subditis, etiam inuitis, illosque compellere ad subdelegationem suscipiendam iuxta cap. pastoralis de offic. deleg. vbi additur, quod in coactione huiusmodi, si per-

sonis superioribus causam duxerit committendam, deferre debet dignitati, & personæ.

Limitatur supradicta conclusio, quando est electa industria personæ: tunc enim Delegatus Principis subdelegare non potest l. inter artifices ff. de solut. c. is cui de off. deleg. in 6. glos. in cap. fin. §. vlt. de offic. deleg. Marant. d. dist. 5. num. 64. censetur autem electa industria personæ quando negotium, quod demandatur, est grauissimum, & publicam vtilitatem concernit Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 106. vbi dicit, non posse Commissarios apostolicos, quibus litteræ, si in euidentem, diriguntur, vices suas alteri demandare; eadem ratione causa matrimonialis subdelegari non potest, latè idem Ricc. in Prax. vt supra par. 4. ref. 270. Sbrozz. de Vic. Ep. lib. 2. q. 43. nu. 12. secundò quando est facta delegatio de aliquibus casibus referuatis Principi Marant. d. dist. 5. numer. 64. tertio quando à Papa committitur nudum ministerium absolutionis, vel dispensationis capit. fin. §. vlt. de offic. deleg. non tamen impeditur subdelegatio per clausulam, conscientiam tuam oneramus Nau. cõf. 6. de off. Iud. deleg. Genuens. in Prax. Archiep. c. 69. n. 5. quamuis contrariū teneat Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 106.

8 Adde, quod si plures sint Iudices delegati, non potest vnus sine alio procedere l. duo ex tribus ff. de re iud. nisi alter alteri vices suas commiserit cap. cum causa de off. deleg. dummodò collega

lega viuente alter ceperit vti iurisdictione: tunc enim poterit solus procedere *cap. licet undique eod. tit.* nam regulariter vno defuncto, aliorum officium expirat, quando simpliciter dati sunt sine illa clausula, quod si non omnes & c. *cap. vno delegatorum*, & ibi *glos. & DD. eod. tit. de off. deleg.* secus si causa commissa fuerit cum dicta clausula: tunc enim si collegae requisiti declarauerint, quod nequeunt interuenire, possunt alij soli procedere *iuxta cap. prudentiam eod. tit. & dicunt DD. quos refert Marant. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 30.*

- 9 Quæres, an Ordinarius possit punire delegatum, si procederet in casu non comprehenso in sua commissione? affirmatiue respondent DD. *apud Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 431.* quemadmodum Iudici volenti mandare, executioni sententiam nullam, impunè potest resisti *iuxta glos. commun. receptam in cap. ex litteris ver. denunciatis irritum de off. deleg.* sed contrarium videtur decidere *text. in cap. cum contingat de Rescript. vbi ordinario nulla tribuitur potestas, vt inter delegatos, aut partes de iurisdictione dijudicet. vnde ad Principem videtur esse recurrendum, vide Bart. in l. si quis violauerit in fin. ff. de Rer. diuis.*

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus non potest esse iudex vbi agitur de ipsius bonis patrimonialibus, sed in tali casu

ab vtraque parte eligendi sunt arbitri.

- 2 Ab huiusmodi arbitris ad summum Pontificem appellatur.
- 3 Valet consuetudo, vt Episcopus committat alteri causam propriam.
- 4 Subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem ecclesie, potest Episcopus esse iudex in causa propria.
- 5 Quando Episcopus possit suos subditos ad charitativum subsidium soluendum cogere.
- 6 Qui teneantur ad charitativum subsidium.
- 7 Episcopus potest esse iudex, quando ea causa non est persona, sed ecclesie, potest tamen recusari in tali casu.
- 8 Episcopus non potest esse iudex vbi agitur de fructibus bonorum mensis Episcopalis, sed in huiusmodi causis Vicarius Episcopi erit iudex competens.
- 9 Quid si Vicarius Episcopi recusetur.

C A P. X.

An Episcopus possit esse iudex in re sua, vel Ecclesie.



Ico 1. quod Episcopus non potest esse iudex, vbi agitur de ipsius bonis patrimonialibus, aut temporalibus *l. vn. C. ne quis in sua caus. Ant. de Butr. in capit. cum venissent sub num. 9. & 10. de Iud. & ibi etiam Abb. num. 19. Bar-*

Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. al. 54. num. 150. ver. quando Episcopus, sed in tali casu ab vtraque parte eligendi sunt arbitri, qui in Iudicijs locum suffecti negotium dirimant cap. si clericus 11. q. 1. Maran. de ord. iudic. par. 6. ver. & quandoque appellatur num. 376. Zerol. in Prax. Episc. ver. Appellatio ver. ad Decimum sextum Cap. pyc. dec. 137. num. 4. à quibus quideam Arbitris ad summum Pontificem appellatur Marant. & Zerol. locis cit. valeret tamen cōfuctudo, vt Episcopus committat alteri causam propriam Felia. in cap. cum venissent in fin. de Iudic. Surd. conf. 50. nu. 34. lib. 1.

4 Dico 2. quod subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ, potest Episcopus esse iudex in causa propria cap. Romana de Pœn. in 6. & tradunt Doctores, quos refert, & sequitur Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. al. 87. nu. 6. Vnde si redditus propriæ ecclesiæ non sufficiant, potest subditos suos ad charitatiuū subsidium soluendam cogere non obstante appellatione iuxta cap. cum Apostolus 8. prohibemus de Censibus. quod intelligitur de subditis ecclesiasticis, hoc est de Clericis non exemptis habentibus sufficientia beneficia. cap. conuente de offic. ordin. & ideo ad id laicos compellere nō potest cap. quia cognouimus 10. q. 3. Barbos. loco cit. num. 40. & 41. vbi citat Bellecin. de Charitat. subsid. quæst. 26. Azor. instit. mor. p. 1. lib. 9. cap. 14. q. 6. neque ele-

ricos exemptos, aut Regulares, nisi habeant populum non exemptum, vel in priuilegio exemptionis adsit illa clausula, volumus autem, quod ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cū Episcopo suo remaneat, vt dicunt Doctores, quos refert Barbos. d. n. 3. al. 87. n. 47. quamuis contrariū teneant alij apud Bellett. Disquis. cleric. tit. de Cler. debit. s. 12. n. 18. neque clericos non habentes beneficia ecclesiastica Nau. conf. 5. de Censib. neque pauperes, vt post Host. Imol. & alios dicit Bellett. loco cit. num. 19. pauper verò clericus dicitur, qui ex redditibus non percipit ultra decentem victum Quarant. in ver. Concilium prouinciale nu. 8. Piasec. in Prax. Episc. par. 2. cap. 2. num. 11. idemq. dicendum est de monialibus pauperibus non habentibus redditus ultra summam 14. ducatorum, auri de camera pro victu cuiuslibet monialis iuxta constitutionem Pij IV. vt dicit Bellett. ibidē num. 24.

7 Dico 3. quod Episcopus potest similiter esse iudex, quando ea causa non est personæ, sed ecclesiæ, & utilitas principaliter respicit ecclesiā, puta si agitur, quod res emphiteotica reuerfa sit, seu deuoluta ad Episcopatum, ita tenent Canonista communiter, vt dicit Bald. in l. 1. num. 3. C. nō quis in sua causiud. Redoan. de Reb. eccl. non alien. q. 78. cap. 8. num. 5. Calder. conf. 6. in fin. de Iud. quod intellige parte non contradicente, non autem illa inuita: potest enim Episcopus in tali casu vt spec-

specus ratione affectionis ad cau-
sam recusari *Calder. loco cit. Ricc.*
in Prax. for. eccles. par. 2. res. 203. &
in collect. decis. 1706. par. 5. Piasec.
par. 2. cap. 4. num. 4. Philipp. Franc.
in cap. postremo vers. quinto queri-
tur de appell. & de magis commu-
ni testatur Capyc. decis. 137. num. 6.
Vnde in tali casu etiam Vicarius
Episcopi recusari potest *cap. insu-*
nuante de offic. deleg. Crauet. conf.
6. num. 33. tom. 1. Surd. conf. 50. nu.
16. lib. 1. Scacc. de Appell. q. 2. n. 68.
nisi electus fuerit, vel confirma-
tus à Papa, *Sbrozz. de Vic. Episc.*
lib. 3. q. 14. num. 11. Barbof. d. par. 3.
al. 54. num. 150. vers. limita 3. &
hæc est verior opinio, quicquid
dicat Antonin. *var. resol. lib. 1. res.*
48. num. 3. & 9. Felin. in cap. cum
venissent nu. 7. de iud. & alij apud
Belleit. tit. de exempt. Cleric. à Sta-
tut. secul. l. 1. num. 36. asserentes,
Episcopum in causa suæ ecclesiæ
non posse allegari suspectum.
8 Dico 4. quod Episcopus non
potest esse iudex, ubi agitur de
fructibus honorum mensæ Episco-
pali: quia tunc agitur principa-
liter de proprio commodò *per d:*
tex. in d. cap. si Cleric. 11. q. 1. Alex.
conf. 79. nu. 2. vol. 1. Natt. conf. 174.
num. 7. lib. 1. Surd. conf. 50. nu. 11.
lib. 1. Barbof. d. par. 3. al. 54. n. 150.
vers. quando Episcop. nemo enim
potest esse actor, & iudex *cap. cõ-*
querente de restit. spol. d. l. vn. C. Nè
quis in sua caus. iud. verum cum
huiusmodi causæ spectent ad fo-
rum Ecclesiasticum, Vicarius E-
piscopi erit iudex competens, nisi
recusetur *Riminal. sep. d. conf. 539.*
9 *num. 1. Surd. d. conf. 50. num. 16. si*

verò recusetur, de iure erunt eli-
gendi ab vtraque parte arbitri,
qui negotium terminent *iuxta cõ-*
tatum tex. in d. cap. si clericus.

S V M M A R I V M.

- 1 Regulariter à Vicario ad Ar-
chiepiscopum, seu superiorem ap-
pellatur, limitatur num. 2. & 3.
- 4 A sententia Archidiaconi ad E-
piscopum appellatur.
- 5 An à decreto interlocutorio
Visarij appellari possit ad Epi-
scopum.

C A P. XI.

Quo casu à sententia Vica-
rij appellari debeat ad
Episcopum.



Regulariter à Vicario
non ad Episcopum,
sed ad Archiepisco-
pum, seu superiorem
appellatur *cap. 2. de consuet. in 6.*
cap. Romana de appell. eod. lib. hoc
tamen intelligendum est, quando
Vicarius uti iudex ordinarius pro-
cedit: quia tunc facit vnum tribu-
nal, & consistorium cum Episco-
po *Garc. de benef. par. 5. cap. 8. n. 28.*
& alij apud Barbof. de offic. & pot.
Episc. par. 3. al. 54. num. 45. cense-
tur autem Vicarius iudex ordina-
rius quoad illas causas, quæ iure
communi, & generali ei conce-
duntur; & ideo in alijs, quæ in
generali concessione non veniunt,
puta beneficia conferre, & simi-
lia, si specialiter per Episcopum
Vicario concedantur, non ordi-
na-

arius, sed delegatus censetur. *Marant. par. 4. dist. 5. n. 16. Sbrozz. lib. 3. q. 2. num. 20. & seq.* Unde in tali casu à Vicario ad Episcopum appellatur, ut dicunt citati DD. regulà enim est, quod à delegato siue ad vnã causam tantum, siue ad vniuersitatem causarum appellatur ad delegantem *cap. dilecti filij 3. ubi glos. in ver. post huiusmodi appellationem ex. de Appell. Barb. in l. 1. §. ab eo in fin. ff. quis, & à quo appell. Sbrozz. d. q. 2. n. 15.*

3 Hoc autem procedit, quando huiusmodi causę separatim committuntur; secus si addatur in litteris clausula generalis post aliquot specialium expressionem: aut si committantur simul cum ordinaria potestate *Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 1. q. 67. num. 3. & lib. 2. q. 55. num. 37. & 39. & alij apud Garc. de benef. par. 5. cap. 8. num. 41. Barbos. par. 3. all. 52. num. 52.*

4 Obserua tamen, quod licet Archidiaconus Episcopi Vicarius sit, & ordinaria à lege ratione officij, & dignitatis sibi tributa fruatur iurisdictione, tamen quia non eandem, quam Episcopus, sed inferiorem obtinet, ideo ab illius sententia ad Episcopum appellatur *cap. Romana §. ab Archidiaconis de Appell. in 6.*

5 Quæres, an à decreto interlocutorio Vicarij per viã recursus appellari possit ad Episc. affirmatiue respondet *Barb. de off. & pot. Ep. p. 3. all. 54. n. 50. & seq. ubi citat Put. lib. 2. dec. 302. & alios:* quia sicut Vicarius decretum interlocutorium mutare, siue emendare potest *cap. cum cessante de appell. ita*

etiam Episcopus, qui eandem cum Vicario iurisdictionem, & auditorium habet *d. cap. Romana ubi DD. eod. tit. in 6.*

S V M M A R I V M

- 1 Quando iurisdictione absolute conceditur per illa verba, auctoritate apostolica, vel tamquam sedis Apostolica delegatus, tunc Episcopus delegatus censetur, & ab eo ad Papam appellatur.
- 2 Quid si in concessione adijcitur particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tamquam Apostolica sedis delegatus.
- 3 Et quid si Papa mandat Episcopo id, quod potestate ordinaria potest facere.
- 4 Quando in concessione remouentur obstacula exemptionis, vel priuilegiorum, tunc ab Episcopo ad Metropolitanum appellatur.
- 5 Similiter ad Metropolitanum appellatur, quando aliqua potestas à iure, seu Concilio specialiter Episcopo conceditur, simpliciter tamen nulla adiecta clausula.

C A P. XII.

Ad quem appellandum sit quando Episcopus processit uti sedis apostolicæ delegatus.

Pro faciliori intelligentia distinguendi sunt plures casus, de quibus etiam egimus supra

fff pra

pra lib. 4. cap. 9. §. 2. quorum potestatem est, quando iurisdictione absolute conceditur per illa verba, auctoritate apostolica, seu tamquam sedis apostolicę delegatus, ut in pluribus decretis Concilij Tridentini, & iuris communis. & tunc Episcopus delegatus censetur *Garc. de benef. par. 5. cap. 7. n. 48. & alij.* Vnde ab eo ad Papam appellatur *iuxta textum in cap. su per §. porro de off. deleg. cap. si duo eod. tit. in 6. & post. Abb. in cap. ad abolendam sub num. 15. de Hæret. not. Quarant. in ver. Archiepiscopi auctoritas n. 18. ver. similiter Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 449.*

2 Secundus casus est, quando in concessione adijcitur particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tamquam apostolicę sedis delegatus: vel, etiam auctoritate nostra, ut in eodem Conc. sess. 6. de ref. cap. 6. & sess. 22. de ref. cap. 10. quo casu quia vtramq. potestatem habet, ordinariam scilicet, & delegatam iuxta naturam dictionis, etiam, que vnum casum exprimit, & alium includit *clém. 2. ubi glos. ver. eccles. de Hæret. inspiciendum est, qua auctoritate procedat: si enim constat, eum procedere auctoritate ordinaria, ad Archiepiscopum appellatur iuxta cap. 1. de off. ord. in 6. si verò non constat, qua potestate procedat, ab eius sententia indistincte ad delegantem appellandum est, quia in dubio censetur delegata potestate procedere, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Barbof. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 92. n. 11. & seq.*

3 Tertius casus est, quando Papa

mandat Episcopo id, quod potestate ordinaria potest facere: & tunc non derogatur, quin ab Episcopo ad sedem Metropolitanam appellari possit, cum hoc casu dicatur potius excitata Iurisdictione ordinaria *cap. licet, ubi Fel. & alij de off. ord. in. Quarant. loco cit. vers. ite si Papa.* quod intellige, nisi in litteris Apostolicis exprimat, quod Episcopus in huiusmodi causis auctoritate apostolica procedat *iuxta text. in cap. cum aliquibus de Rescript. in 6. Barbof. d. all. 92. num. 10. Ricc. in Collect. dec. 413. par. 2.*

4 Quartus casus est, quando in concessione solum remouentur obstacula exemptionum, aut privilegiorum, veluti si dicatur non obstantibus privilegijs, vel exemptionibus, ut in sess. 5. de ref. c. 2. in fin. vers. quæstiones, & sess. 7. c. 5. & 7. & in clem. 1. de testam. & in alia clem. 1. de Sepult. & hoc etiã casu sola potestas ordinaria restituta censetur, ut ex d. cap. cum aliquibus vers. si verò, colligit Barbof. d. all. 92. num. 15. & tunc ad Metropolitanum quoque appellatur *iuxta cit. cap. licet de off. ord. in 6. & cap. Romana eod. tit. in 6.*

5 Quintus casus est, quando aliqua potestas Episcopis à Iure, seu Concilio specialiter conceditur, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, ut in sess. 24. de ref. cap. 6. & tunc si non personæ, sed muneri, seu dignitati perpetuò datur, licet specialiter detur, ordinaria dicitur competens iure speciali ordinario *glos. 1. in cap. ult. de off. ord. Garc. par.*

par. 5. cap. 7. num. 41. & 48. & alij apud Barbof. d. all. 92. num. 16. & tunc etiam ad Metropolitanum appellatur iuxta d. cap. licet & c. Romana, & d. Quarant. loco citato vers. similiter.

S V M M A R I V M.

- 1 Numerantur persona, que secundum ius civile non tenentur nisi in quantum facere possunt.
- 2 Tales, qui fruuntur dicto beneficio, carcerari nequeunt.
- 3 Alimenta ad quam summam taxari debeant.
- 4 Ab huiusmodi taxatione non datur appellatio.
- 5 Pendente lite, an debitor sit ad mittendus ad dictum beneficium, an carcerari possit.
- 6 De iure canonico hoc beneficium conceditur clericis etiam in minoribus ordinibus constitutis.
- 7 An Clerici in minoribus, ut gaudeant predicto privilegio, habere debeant requisita Concilij Tridentini sess. 23. de ref. cap. 6.
- 8 An gaudeant predicto beneficio, si se in forma camera obligauerint, vel iurauerint.
- 9 An eodem beneficio inuentur clerici excommunicati.
- 10 In quibus casibus clerici predicto beneficio priuentur.
- 11 Clericus renunciare non potest huiusmodi privilegio.
- 12 Item nec Parens, nec Patronus, nec Socer, nec Maritus. Iuramentum non obligat contra bonos mores, ibidem.
- 13 An donans huiusmodi privilegio

- renunciare possit.
- 14 Prater renunciare potest dicto beneficio.
 - 15 Item filius beneficio l. 2. ff. & C. quod cum eo.
 - 16 Socius, ac miles predicto beneficio etiam tacite possunt renunciare.

C A P. XIII.

De Personis, quæ non tenentur nisi in quantum facere possunt.

Dico 1. quod secundum ius civile hoc privilegio gaudent qui pro socio conveniuntur l. sunt qui ff. de Re iud. §. sed & si quis Inst. de Action.

Secundò Parentes utriusque sexus, ut in citatis iuribus.

Tertiò Patronus, ac Patrona. l. Patronus ff. de re iud.

Quartò Maritus d. l. Patronus, ac l. maritum ff. sol. matr. & eius hæredes, hoc est communes filij ex eodem matrimonio suscepti, non autem hæredes extranei d. l. maritum l. quia tale, ubi Bart. n. 3. ff. sol. matr. idè Bart. in l. verum nu. 5. ff. pro soc. nisi fortè maritus conveniatur ab extraneo dotante: quia tunc non gaudet hoc privilegio, ut decisum refert Ricc. in Collect. decis. 227. par. 1.

Eodem beneficio gaudet vxor l. non tantum ff. de re iud.

Quintò Socer iuxta l. sicut autem & l. seq. ff. eod. tit. de re iud.

Sextò is, qui ex causa suæ donationis conveniatur l. inter eos ff.

FFF 2 de

de re iud. d. §. sed & si quis. idem dicendum est in dotante etiam extraneo: huiusmodi enim dotatio respicit solum fauorem recipientis, & non dantis; & ideo censetur mera liberalitas l. si extraneus ff. de iur. dot. Ricc. in Collect. dec. 227. par. 1. Giurb. decis. 45. num. 11.

Septimò, Miles, qui sub armata militia stipendia meruerit litem miles ff. de re iud.

Octauò frater eodem beneficio utitur aduersus fratrem, quia alter alterum alere tenetur, si egeat; & ideo potest se tueri ea exceptione, dolo facis, quia petis quod statim restitutus es Ias. in d. §. sed & si quis numer. 4. Thomat. dec. 85. n. 41. & alij apud Giurb. decis. 45. num. 14. idem de Sorore dicit Ricc. in Collect. dec. 227. par. 1. quamuis contrarium teneat glos. in l. verum ver fraternalitatis, & ibi Bart. num. 3. ff. pro Soc.

Nonò eadem ratione hoc beneficio utitur filius etiam emancipatus aduersus Patrem Ias. in d. §. sed & si quis numer. 3. immò etiam aduersus extraneos filiosfam. hoc priuilegio gaudet, siue cum illis contraxerit cum Patris voluntate, aut sine, si ad hereditate Patris se abstineat iuxta l. 2. ubi Doctores comm. ff. et C. quod cum eo Vrsill. ad Affliet. dec. 308. nu. 20. Franc. dec. 70. & 181. & 221. Paris. cons. 94. num. 12. & 43. lib. 1. Giurb. dec. 42. num. 1. & alij apud Gratian. discept. 799. num. 6. non haberet tamen hoc priuilegium in bonis castrensis, vel

quasi, quæ habebat tempore contractus, quorum contemplatione creditores contraxerunt, ut decisum refert Ricc. in Collect. dec. 231. par. 1.

Ex quo fit, ut tales, qui huiusmodi fruuntur beneficio, carcerari nequeant Ang. in d. §. sed & si quis nu. 1. Inst. de Actio: Thomat. d. decis. 85. nu. 42. sed sequantur fructus relicta eis congrua portione Genens. in Prax: Archiep. cap. 3. num. 16. Vulp. in Prax: iudic. cap. 41. nu. 13. & seq. congrua autem portio ea dicitur, qua commodè, & honestè viuere possint: attenda qualitate personæ, & reddituum arbitrio Iudicis Genens. d. cap. 3. post n. 20. Vulp. ubi supra Bellett. iij. de Cleric. debit §. 1. num. 11. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 422. ubi etiam dicit, quod regulariter hæc alimenta sunt taxanda ad quartam partem reddituum eius rei, de qua agitur, vel ad summam ducatorum 24. nisi aliud personæ qualitas exposcat; non enim attenditur proprietas rerum, nec quantum ex venditione rerum redigeretur glos. in d. §. sed & si quis ver. potest Giurb. dec. 45. n. 1. Ias. ubi supra num. 11. ubi dicit, quod in hoc habenda est ratio fructuum patrimonij, non autem valoris iuxta l. ius alimentorum, ibi, ut non vniuersum redditum patrimonij in alimenta decernat ff. ubi pup. educ. deb. nec datur ab huiusmodi taxatione appellatio quoad effectum suspensiuum Grat. discept. 726. num. 17. & alij communiter.

3 Ad.

- 3 Adde, quod etiam pendente iudicio, ac lite, an debitor sit admittendus ad dictum beneficium, regulariter carcerari non debet: quia si carceretur, & postea contaret, eum esse admittendum, grauaretur grauamine irreparabili *Barbos. in cap. Odoardus nu. 3. de solut. Vulp. in Prax. iudic. cap. 41. num. 14. Gratia. disc. 222. num. 41.*
- 6 Dico 2. quod de iure canonico hoc beneficium conceditur etiam clericis, qui dicuntur milites caelestis militiae, ut in d. cap. Odoardus, dummodo pauperes sint, ut ibi notant Doctores communiter. paupertas vero probatur ex communi reputatione, vel si clericus habeat redditus non excedentes scuta 25. *Genuens. d. cap. 3. nu. 19. Seraphin. dec. 33. & 173. quem refert Ricc. in Collect. dec. 1750. & in ea probanda non est scrupulose agendum, sed urbane, ut dicit Barbos. in d. cap. Odoardus n. 3.*
- Hoc autem priuilegium Doctores extendunt etiam ad clericos in minoribus ordinibus constitutos, aut prima tonsura initiatos, etiam si in eis non concurrat requisita Concilij *sess. 23. de ref. cap. 6.* quia Concilium desiderat haec requisita quoad fori priuilegium; & ideo non debet extendi de vno casu ad alium, ut dicit *Nozar. apud Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 237. Bellett. tit. de Cleric. debit. d. 1. num. 5. & ita in his terminis censuit Sac. Cong. apud Farinac. dec. 147. par. 4. Diuers. quicquid dicat Couar. var. lib. 2. cap. 1. numer. 9. & alij apud*
- 8 *Barbos. loco cit. nu. 8.* quod procedit, etiam si se se in forma camere obligauerint *Couar. lib. 2. var. cap. 1. nu. 9. vers. quoties vero. Galles. de oblig. camer. q. 19. numer. 1. Genuens. cap. 3. numer. 13. & alij, quos refert, & sequitur Ricc. in Prax. ut supra par. 1. ref. 264. vbi dicit, ita in praxi seruari, quorum opinio mihi videtur verior, non enim video, cur in hoc casu Clerici gaudere non debeant huiusmodi beneficio inducto in fauorem totius ordinis clericalis, quicquid in contrarium dicat Bellett. d. tit. de Cleric. debit. S. 2. numer. 7. Barbos. in d. cap. Odoardus nu. 23. & alij apud Gratian. discept. 799. num. 20. idemque dicendum, si agatur vigore instrumenti iurati, nam tunc etiam admittuntur ad hoc beneficium *Bellett. d. d. 1. n. 2. Couar. loco cit. Genuens. d. cap. 3. num. 13. vbi dicit, ita seruari in Curia Archiep. Neap. contra Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 267. & alios apud Vulp. in Prax. iud. cap. 20. num. 14. vbi subdit, quod si Clericus in tali casu se constituat in carceribus, & deinde petat absolutionem a iuramento, potest obtenta absolutione instare pro beneficio d. cap. Odoardus.**
- 9 An vero hoc priuilegio gaudeant Clerici excommunicati? affirmatiue respondet *Ricc. in Prax. par. 1. ref. 263. Barbos. in d. cap. Odoardus num. 18.*
- 10 Haec autem conclusio a nonnullis Doctoribus limitatur in Clerico debitore pensionis: tunc enim non inuatur exceptione d. cap. sed potius debet dimitte-

re beneficium; æquum enim non est, quod retineat beneficium, & pensionem non soluat, ut post Brun. dicit Genuens. d. cap. 3. nu. 10. quod intellige, si pensionis impositioni personaliter consenserit cum obligatione camer. & iuramento; secus si consensus per alium est præstitus secundum Gom. in compen. Vtriusq. signatura versus fin. ver. stamen ad hoc Gratian. discept. 2. 2. num. 50: Barbof. in d. cap. odoardus nu. 6. mihi verò semper placuit sententia Couar. d. lib. 2. var. cap. 1. num. 9. vers. quoties verò, vbi indistinctè tenet, quod si talis clericus inopia grauetur, potest vti dicto priuilegio, quamuis lite pèdente solutio pensionis non cesset, cuius opinionè approbavit signatura Papæ, ut refertur in Prax. Archiep. Cur. Neap. cap. 3. in addit. vers. contrarium.

Limitatur 2. in Clerico, qui negavit debitum iuxta glos. & DD. in d. cap. odoardus num. 6. quod intellige, quando dolo, & culpa negavit; secus si ex iusta causa, ut dicit Afflid. decis. 379. & ibidem Vrsill. num. 3. immò etiã si à principio debitum negauerit, si deinde debitum agnoscat, vel ante vel post sententiam, adhuc gaudebit dicto beneficio Genuens. d. cap. 3. num. 5. Ricc. in Prax. for. eccl. par. 1. resol. 258. & in Collect. decis. 1750. quod procedit, etiamsi debitum fateatur post tres conformes Genuens. d. cap. 3. num. 13. vbi citat Put. decis. 56: Ricc. in Prax. par. 1. ref. 266. Bellett. loco cit. §. 1. n. 2. Barbof. vbi supra nu. 16. Couar. var. d. lib. 2. cap. 1. num. 9. vers. quo-

ties verò, contra Gom. in compend. vtriusq. signat. versus fin.

Limitatur 3. in clerico conuento adione reali: quia tunc non iunatur dicto beneficio Vulp. in Prax. iudic. cap. 4. 1. num. 14. & alij apud Barbof. in d. cap. odoardus n. 20: quemadmodum nec maritus gaudet huiusmodi priuilegio in tali casu, ut dicit Bart. in l. maritum num. 1. ff. sol. matr. Genuens. loco citato numero 9.

Limitatur 4. quando Creditor esset pauperior clerico, tunc enim Clericus non gaudet dicto beneficio Bellett. d. tit. de Cleric. debit. §. 2. num. 11. & seq. & alij apud Barbof. in d. cap. odoardus num. 7. quemadmodum si nec Maritus, nec vxor habeant vnde viuant, maritus non gaudet priuilegio, ut nõ possit conueniri ultra quam facere possit: quia in tali casu æquius est, mulierem præferri, quæ repetit suum, quam virum lucrari Bart. in d. l. maritum nu. 4. Casualcan. decis. 30. num. 33. & seq. par. 1. Greg. dec. 473. num. 13. quod tamè non procedit in filiosam. qui pro gestis, dum erat sub patria potestate, non potest conueniri, postquam est effectus sui iuris, nisi in quantum facere potest, etiamsi creditor sit pauperior secundum Bald. in l. 2. num. 51. C. quod cum eo Paris. cons. 94. n. 50. lib. 1. Giurb. decis. 42. num. 2. & alios apud Gratian. discept. 799. nu. 7. & 8. vbi dicit, quod hoc est in filio propter mutationem status: tunc enim videtur quodammodo nouus homo, ut not. Bart. in Rubr. ff. quod cum eo.

Limitatur 5. quando clericus est suspectus de fuga: tunc enim carcerari poterit, immo ab ipso creditore capi potest, si aufugiat cum bonis, dummodo proprio iudici statim presentetur *Couar. d. lib. 2. cap. 1. num. 9. Bellett. d. 9. 2. num. 8. Gratian. discept. 222. nu. 49. & communem dicit Genuens. d. o. 3. num. 16.*

Limitatur 6. si clericus esset periurus *Gom. in Compend. Vtriusq. signat. versus finem Bellett. de Cleric. debit. d. 9. 2. num. 10. Genuens. ubi supra num. 16. ubi dicit, quod ad fundandum periurium sufficit probare, quod tempus soluendi est elapsum: sed hoc procedere potest, quando clericus esset in dolo, ut notat Vrsill. ad Afflict. dec. 308. num. 20. Barbof. loco cit. n. 10. Gratian. discept. 222. n. 49. quia dolus nemini debet patrocinari l. etiam 9. 1. ff. sol. matr. unde predictum beneficium clerico denegatur, si in fraudem creditorum bona consumpserit, vel pendente iudicio bona in extraneos alienauerit, vel si fuisset tutor, aut Curator, & malam rationem reddidisset de administratis, vel hereditatem adierit non confecto inventario, vel si clericatum suscepit, postquam fuit condemnatus ad debiti solutionem, ut resoluunt Doctores, quos refert, & sequitur Genuens. d. cap. 3. num. 6. & seq. Barbof. ubi supra à nu. 10. Bellett. d. 9. 2. num. 4. & seq. Rot. dec. 841. par. 3. diuers. idemque dicendum, si clericus conueniatur ratione depositi penes se facti secundum *Car. de Grass. eff. 7. num. 58. et**

*alios apud Barbof. loco cit. num. 13. secus esset, si absit dolus, & clericus propter paupertatem iuramentum obseruare non possit: quia cum hoc casu excusetur à pœna periurij, ut decisum refert Ricc. in collect. dec. 2239. bar. 6. æquum non est, ut predicto beneficio priuetur *Couar. var. lib. 2. d. cap. 1. vers. quoties verò Vrsill. ad Afflict. dec. 308 num. 21.**

Limitatur 7. in clerico, qui in ludo, vel luxuriosè viuendo bona sua consumpsit *Bellett. d. 9. 2. n. 6. ubi citat Bald. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Ferrett. conf. 144.*

Limitatur 8. in clerico exerceente illicitam negotiationem *Barbof. in de ip. odoardus nu. 18. Genuens. d. cap. 3. num. 12.*

Limitatur 9. quando clericus conuenitur pro debito descendente ex delicto *Abb. in cap. veniens. n. 4. de transact. & alij apud Bellett. ubi supra 9. 2. num. 9. quod intelligitur, quando pœna pecuniaria est applicanda fisco ad vindictam publicam: tunc enim si non habet in ære, debet luere in corpore iuxta l. fin. ff. de in ius voc. cap. fin. litibus de dol. & contum. secus si pecunia soluenda sit parti ratione interesse: quia tunc clericus inuatur dicto beneficio *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 263. Genuens. d. cap. 3. num. 7. ubi citat Io. Andr. & Abb. in d. cap. odoardus Menoch. de Arbitr. cas. 447.**

¶ Quæres, an clericus renunciare possit beneficio dicti cap. odoardus? Resp. negatiuè, quia huiusmodi beneficium concessum fuit in fauorem totius ordinis clerici.

- ricalis, nè cogatur clericus cum dedecore mendicare; & ideo neque cum iuramento huic privilegio renunciare potest *arg. cap. ff. diligenti de for. compet. Genuens. d. cap. 3. num. 4. Bellett. tit. de cleric. de bit. §. 1. num. 32. Ceuall. commun. con. comm. q. 71. nu. 11. Cost. de Remed. subsid. remed. 29. nu. 8. & alij apud Barbof. in d. exp. Odoardus numero 24.*
- 12 Ità etiam nec Parens, nec Patronus potest cum iuramento renunciare beneficio, nè teneatur ultra, quam facere potest *L. ita. S. eleganter, ubi Bart. nu. 5. ff. sol. matr. Rota in Recanaten. separatio nisthori 16. Februarij 1625. corà Pirovano. idem de focero, ac marito dicit Giurb. decis. 45. num. 13. Ricc. in collect. decis. 227. par. 1. ubi citat Vincent. de Franch. decis. 164. quod rationi maximè consentaneum est ratione reuerentie huius personis debite; iuramentum enim non obligat contra bonos mores sicut nec quæcunque alia conuentionio, ut in d. S. eleganter ubi Bart. num. 5.*
- 13 Idem puto in donante, cui pinguius succurrendum est, quam alijs, qui verum debitum persolvere tenentur, nè ex liberalitate sua inops factus periclitetur *l. ex heredatum, & l. seq. ff. de rei iud. & notat Ias. in d. §. sed & si quis n. 7.*
- 14 Secus dicendum est in alijs personis, in quibus hæ rationes non militant, & ideo si frater ad fauorem alterius fratris, seu sororis huic privilegio renunciauerit, renunciatio tenet *Giurb. dec. 45. num. 13. & 14. quemadmodum*
- 15 iuxta communem Doctorum sententiam filius renunciare potest beneficio *l. 2. ff. & C. quod cum eo. quod est simile: requiritur tamen expressa renunciatio ità, ut non sufficeret generalis V. inc. de Franch. decis. 181. quem refert Ricc. in collect. decis. 231. V. rill. ad Afflict. dec. 308. num. 21. Giurb. decis. 45. n. 14. & seq. ubi etiam dicit, quod renunciatio vno ex dictis beneficijs alterum non censetur sublatum.*
- 16 Et hoc multo magis procedit in milite, ac socio, qui etiam tacite possunt huic privilegio renuntiare, quia huiusmodi pactum nõ est contra bonos mores: & ideo si se obligauerint in forma Camere, exequutio obligationis non retardatur *Bart. in d. S. eleganter n. 1. Rot. in d. Recanaten. separationis thori coram Pirovano.*

S V M M A R I V M.


- 1 Quando Beneficiatus successor teneatur stare locationi factæ per prædecessorem.
- 2 Potest successor de nouo exigere à Conductore pensionem prædecessori anticipatè solutam, sed conductor habet recursum contra heredes locatoris, limitatur num. 3.
- 4 Successor tenetur stare locationi factæ per prædecessorem, si inchoatus esset annus, vel laborerium.
- 5 Successor recipiens pensionem vbi datur consentire locationi:
- 6 Si Beneficiatus debeat ante impletum tempus locationis, neque eius heredes, neque fideiussores

tenentur de euetione, secus si beneficium renunciauerit.

7 Quicquid à prædecessore in mortis articulo facta conductori bonorum ecclesie non præiudicat successor.

C A P. XIV.

An Beneficiatus successor teneatur stare locationi factæ per Prædecessorem,

 Ommunis resolutio est, quod si locatio fiat nomine ecclesie in rebus ad ipsam ecclesiam, non autem ad Prælatus pertinentibus, Beneficiatus successor teneatur stare locationi, dummodò contractus tēdat in commodam, seu utilitatem ecclesie, *glos. in cap. fin. ne Prælat. vic. suas Quarant. in ver. alienatio rerum ecclesie nu. 19. vers. amplia idem Genuens. in Prax. Archiep. c. 97. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 7. pun. ult. num. 10. Rot. dec. 805. par. 1. Divers. si verò beneficiatus locauerit rem, cuius reditus ad ipsum, non autem ad ecclesiam pertinēt, tunc successor ad id non obligatur, ut dicunt DD. citati, & alij communiter. quod procedit etiā si conductor anticipatē soluisset affictum: adhuc enim non tenetur successor stare locationi Genuens. loco cit. num. 2: immò poterit successor de nouo exigere à Conductore pensionem prædecessori anticipatē solutam Barbof. de off. & pot. Episc. par. 3: all. 94: num. 5: Bonacin. loco citato vers. tertio, & alij*

apud Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. resol. 369. quia huiusmodi locationes, quæ anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus in præiudicium successorum valide intelliguntur ex Conc. Trid. sess. 25. de ref. cap. 11. habebit tamen conductor recursum cōtra hæredes locatoris l. pro hereditarijs C. de hered. act. Quarant. loco cit. num. 19. in fi. hoc tamen limitat Ricc. loco cit. 10, quando solutio anticipata verè conuersa fuerit in utilitatem ecclesie, puta si ecclesia rueret, nisi pecunia pro reparatione inueniretur: hoc enim casu non videtur tractari de præiudicio successoris, quia tunc etiam successor teneretur ad debita ob hanc causam contracta, ut constat ex cap. 1. de solut.

Adde, quod neque conductor in tali casu tenetur perseuerare in conductione si noluerit, ut seruetur æqualitas l. qui fundus locat. Quarant. in ver. alienatio num. 19. ver. amplia idem, & alij apud Barbof. loco cit. num. 15.

4 Verum si inchoatus esset annus, vel laborerium, & res non esset amplius integra, tunc pro anno incæpto successor in beneficio tenetur stare locationi: quemadmodum nec conductor pro eodem anno ab ea potest recedere *Caualcan. dec. 44. nu. 23 Ricc. in Prax. ut supra par. 1. resol. 108 Quarant. ubi supra Bonac. de contract. d. disp. 3. q. 7. pun. ult. num. 10. & alij. obserua tamen, quod conductor non tenetur perseuerare cum eisdem pactis initis cum prædecessore, sed tamquam colonus partiaris fructus anni cæpti diuidet cum*

G g g suc.

successore *Canalcian. d. decis. 44. n.*

23. & alij apud *Ricc. d. ref. 108.*

3 Idem dicendum, si successor receperit pensionem: quia tunc videtur consentire locationi pro eo anno, pro quo illam recepit *Surd. decis. 33. & 264. & 265. put. decis. 180. par. 1. & alij, quos refert, & sequitur Barbof. d. al. 94. n. 8.*

6 Observant etiam DD. quod si Beneficiatus decedat ante impletum tempus locationis, neque eius heredes, neque fideiussores ullo modo tenentur de evictione, neque conductor adversus eos ullam actionem habet in casu, quo successor nolit stare locationi, *Guttier. Canon. lib. 1. cap. 36. nu. 23. & alij apud Barbof. d. al. 94. num. 11.* intelligitur enim ea locatio sub conditione, si ipse Beneficiatus vixerit, & ut effectum habeat, dum ipse ius habuerit percipiendi fructus beneficij, ut post *Covar. d. Genuens. d. cap. 97. num. 1.* secus esset, si Rector ex causa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia causa liberè dimittat suum beneficium: quia tunc ipse, siue heredes, & fideiussores tenentur de evictione, cum propter factum, voluntarium conductor non possit in tali casu frui re conducta intra tempus in locatione prefixum *d. l. qui fundum ff. locat. Barbof. ubi supra numero 12.*

7 Quæres an quietatio à prædecessore in mortis articulo facta Conductori bonorum ecclesie præiudicet successor? negativè respondet *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 370. Afflict. dec. 168.* quia huiusmodi quietatio habetur pro

suspecta ob præiudicium successoris; & ideo etiam confessio debiti facta in morte non nocet heredi, ubi non est iurata. *rationes, & auth. quod obtinet C. de Probat.*

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum relictum alicui sub nomine propria censetur relictum contumptione persona, relictum verò sub nomine appellativo dignitatis censetur relictum intuitu ecclesie.
- 2 Quid si sub utroque nomine proprio scilicet, & appellativo relinquatur.
- 3 Ex coniecturis colligitur, quando legatum censetur relictum ecclesie, vel rectori.
- 4 An legatum relictum Canonicis censetur relictum intuitu ecclesie, vel personarum.
- 5 De qua ecclesie intelligatur legatum simpliciter ecclesie relictum.
- 6 Si ecclesie, cui relinquatur, non reperiat in Diocesi, legatum debetur ecclesie cathedrali, nisi aliter constet de mente disponentis.
- 7 Si in loco ipsius testatoris plures sint ecclesie eius nominis, quod testator expressit, legatum censetur relictum pauperiori.
- 8 Cui debeatur legatum relictum Capella existens in aliqua ecclesie.

C A P. XV.

Quando censeatur legatum
relictum intuitu eccle-
siæ, vel contem-
platione per-
sonæ.



Regula est, quod lega-
tum relictum alicui
sub nomine proprio
censeatur relictum cō-
templatione personæ: quemad-
modum si relinquatur alicui sub
nomine appellatio dignitatis cē-
setur relictum intuitu ecclesiæ; &
ideò transit in successorem *arg. l. nonnumquam ff. ad Trebell. l. si hē-
redes 127. ff. de leg. 1. & est commu-
nis Doctorum sententia*, si verò
sub utroque nomine, proprio sci-
licet, & appellatio relinquatur,
inspicitur quod præcedit *iuxta l. si
communis seruus 37. vbi Bart. ff.
de stipul. seruor.*

3 Sed hæc regula procedit in du-
bio: & ideò aliter dicendum est,
quando ex coniecturis contrariū
constat *Barbos. de offic. & pot. Epi-
scop. par. 3. all. 116. num. 5.* Vnde si
legatum sit expressa aliqua causa,
quæ respiciat fauorem animæ, vel
ecclesiæ, non rectori, sed eidem
ecclesiæ legatum debetur, etiam si
nomē rectoris expressum sit *Ricc. in
Prax. for. eccles. par. 3. resol. 342.
Barbos. loco citato num. 9. & alij cō-
muniter*, idem dicendum est, si
legatum relictum fuerit ab extra-
neo *cap. requisisti de testam. c. Pon-
tifices 12. q. 3. vel si quis legauit ca-*

licem, patenam, vel quid simile:
quia tunc etiam ex qualitate rei
legatę arguitur, quod legatum
relictum ecclesiæ intelligatur *Mā-
tic. de Coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 6.
numero 19.*

Ita etiam si legatum relictum
fuerit à coniuncto, vel affine in-
tra quartum consanguinitatis,
vel affinitatis gradum, præsumi-
tur relictum contemplatione per-
sonę, non ecclesiæ *d. cap. requisisti
& ibi glos. ver. à propinquo Bart.
in leiuibus num. 2. ff. de Reb. dub.
Barbos. d. all. 116. num. 16. Graff. p.
1. decis. lib. 2. cap. 100. nu. 37.* etiam
si non sit expressum nisi nomen,
appellatiuum dignitatis, quod eo
casu censeatur appositum ad de-
monstrationem personæ *Alciat. in
reg. 1. presumpt. 28. num. 1. & quod
dicitur de coniuncto, & affine,
habet etiam locum in amico Al-
ciat. ibidem num. 2. quod intellige
de magna, & stricta amicitia glos.
in d. cap. requisisti ver. præsumitur
de Testam. Graff. loco cit. num. 36.
Mantic. vbi supra tit. 6. nu. 18. vbi
dicit, hanc sententiam ab omnibus
esse receptam; idemque dicendum,
si Rector est benemeritus, licet
non sit consanguineus *Ricc. in
Prax. for. eccles. par. 3. res. 342. Man-
tic. ibidem num. 19.* debet tamen
Rector probare, se esse consan-
guineum, vel amicum, aut bene-
meritum, *vt post glos. in d. inter-
dicimus in Auth. de eccles. tit. dicit
idem Alciat. loco cit. num. 5.**

4 Sed quæres, an legatum reli-
ctum Canonicis alicuius ecclesiæ
censeatur relictum intuitu eccle-
siæ, vel personarum? *Bart. in d.*

l. ciuibus num. 3. afferit, relictum videri contemplatione ecclesie: sed contraria sententia crebrior est, quod intuitu personarum, non ecclesie relictum censeatur, modo non habeant administrationem, siue prebendas distinctas: tunc enim ipsis Canonicis, non ecclesie acquiritur, etiamsi relinquatur ab extraneo Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 6. & hanc esse magis communem testatur Mantio. de coniect. ult. vol. lib. 8. tit. 6. nu. 21. & seq. Viuius. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de legat. c. 9. vers. in contrariam. & tunc diuidi non debet equaliter inter Canonicos sed eo modo; quo reliqua bona ipsius Capitali distribuuntur ita, ut plus vni Canonico, quam alteri tribuatur secundum statuta, & consuetudinem ecclesie: quia ceterum relictum collegio, seu Capitulo, non autem singulis personis secundum veriorum sententiam, quam tenet Mantio. d. lib. 8. tit. 6. num. 24. Genuens. in Prax. Archiep. c. 57. n. 13.

Sed hæc intellige, dummodo ex coniecturis contrarium non probetur Bellett. Disquis. cleric. tit. de bon. cleric. §. 3. num. 45. & alij communiter: quia si legatum relinquatur Capitulo, aut canonicis, qui administrationem habeant, aut exprimat causa, que respiciat ecclesiam, & non Canonicos, tunc intuitu ecclesie legatum relictum videtur Bart. in l. pater filium §. Tusulanus in fin. ff. de leg. 3. Mantio. d. lib. 8. tit. 6. num. 23. Unde legatum factum Capitulo cum onere erigendi Capellanas, vel celebrandi anniversarium pro ipso te-

statore non est diuidendum inter Canonicos, sed debet conuerti in bona stabilia, seu in annuos census, & sic debet seruari pro futuris Canonicis Nau. conf. 8. de Reb. Eccles. non alien. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 359.

5 Quæres 2. de qua ecclesia intelligatur legatum simpliciter ecclesie relictum? Respo. quod intelligi debet de ecclesia eius loci, in quo testator domiciliū habuerit §. si quis in nomine magni Dei in Auth. de eccles. tit. videtur enim testator sensisse de illa ecclesia, in qua consuevit audire diuina, & ecclesiastica recipere sacramenta cap. sum quis de sepult. in 6. & hæc esse communem Doctorum sententiam dicit Mantio. de coniectur. ult. volunt. lib. 8. tit. 6. nu. 4. & 5. & probatur etiam ex l. que conditio §. 1. ff. de condit. & demonstr.

Si vero testator duo habebat domicilia, aut duas Parochias, legatum inter vtramque diuidetur, ut in d. cap. cum quis de sepul. in 6. nisi ex coniecturis aliud colligatur, videlicet si vnam magis, quam alteram diligebat, aut si in vna magis, quam in altera versari consuevit, aut si in altera elegit sibi sepulturam, ut d. Mantio. d. lib. 8. tit. 6. num. 14.

6 Sed si ecclesia, cui relinquatur non reperitur in Diocesi, tunc debetur ecclesie cathedrali, nisi aliter constet de mente disponentis: quia ecclesia Cathedralis dicitur esse Parochia totius Ciuitatis, & Diocesis Lap. alleg. 87. & alij apud Bellett. loco cit. d. §. 3. nu. 42. & 43.

- 7 Si verò in loco ipsius testatoris plures sint ecclesie eius nominis, quod testator expressit, legatum censetur relictum pauperiori d. *S. si quis in nomine in Aatb. de ecclesiis. Genuens. d. cap. 57. nu. 14. & 15.* & si ecclesia sint pares in paupertate, communis est opinio, vt tribuatur Episcopo, qui distribuatur, vel eligat, dummodò pro altera Ecclesia coniectura, & præsumptione supradicta non concurrant: tunc enim legatum applicari debet illi ecclesie, quã testator magis diligebat, aut in qua magis versari consuevit, vel vbi sibi elegit sepulturam *Mant. d. lib. 8. tit. 6. num. 6.* vbi etiam addit, quod si testator iussit certo die, & singulis annis in perpetuum celebrari aliquas missas, & ob id aliquid legauit, & non expressit, in qua Ecclesia, intelligitur de ea, in qua est sepultus.
- 8 Quæres 3. cui debeat legatum relictum Capellæ existenti in aliqua ecclesia? Resp. quod regulariter Parocho debetur, etiã si in ea Capella sit aliqua Cõfraternitas creata, nisi ex coniecturis aliud appareat *Bellef. tit. d. bon. Cleric. d. 3. num. 40. & seq. vbi citat Felin. in cap. dilectus n. 3. de offic. ordin. Duran. de Arte testan. tit. 6. caut. 7. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 4. Mant. de Coniect. ultim. vol. lib. 8. tit. 6. num. 16.*
- S. V. M. M. A. R. I. V. M.**
- 1 Alienatio emphyteusis in personam potentem de iure prohibetur.
- 2 Persona potentes quæ dicantur.
- 3 Emphyteusis ecclesie non potest alienari in aliam ecclesiam.
- 4 Ecclesia Domina directi potest cogere aliam ecclesiam ad vendendam rem emphyteoticam priuato infra annum.
- 5 Quid in relicto facto in opus pietatis perpetuum.
- 6 Quo temporis spatio hoc ius contra ecclesiam præscribatur.
- 7 Quindennia de iure non debentur.
- 8 Si fiat pactum expressum, ne fieri possit alienatio in personam potentem, ecclesia non est capax emphyteusis etiam ad effectum vendendi.
- 9 An valeat legatum emphyteusis, quæ post mortem ipsius disponentis finitur.
- 10 Quid si bona erant deuoluta ob non solutum canonem.
- 11 An declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita defuncti, possit fieri post eius mortem contra successorem, & nu. 12. & 13.
- 12 Quando emphyteusis non finitur per obitum illius, qui legat, valet legatum quoad estimationem.
- 13 An emphyteusis transeat in monasterium, si emphyteota ingrediatur religionem.
- 14 Emphyteusis ecclesie de sui natura non transit ad extraneos.
- 15 Declaratur, quando pro canone soluitur res minima, secus si esset notabilis summa.
- 16 An Emphyteusis priuati transeat ad ecclesiam.
- 17 Quid si in Inuestitura adsit pactum, quod non possit fieri alienatio

natio in personas potentes.

- 20 An talis emphyteusis reuerti possit ad Dominum ob canonem non solum.
- 21 Quid, si emphyteusis concessa fuerit Clerico in sacris constituto.
- 22 Ecclesia seu Monasterium loco filij habetur.
- 23 An contractus presumatur censuarius, vel emphyteoticus.
- 24 Quid, si in contractu appositum sit pactum caducitatis.
- 25 An incurratur caducitas ob non solutionem canonis pendente discussione, an contractus sit censualis.
- 26 Quo casu contractus censeatur emphyteoticus, & num. 27. & 28.
- 29 Minor probatio admittitur ad probandum dominium ad effectum cogendi ad vendendum infra annum priuato.

C A P. XVI.

An Ecclesia succedere possit in bonis emphyteoticis alterius Ecclesie.

IN Iure etiam in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito Domino, vt in donatione, & legato, non permittitur fieri alienatione rei emphyteoticæ in personam potentem *Clar. in §. emphyteusis q. 15. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 633. & alij, quos refert, & sequitur Marefcot. lib. 3. var. cap. 3. num. 7. etiam si in inuestitura co-*

cessa sit facultas alienandi. *Greg. decis. 529. num. 1. & seq.*

Personæ verò potentes ad hunc effectum censentur Ecclesie, Cōfraternitates, Hospitalia, & cetera loca pia *Rota coram Andr. decis. 6. num. 2.* item vniuersitas secularis, seu Ciuitas, & aliud Collegium laicale *Marefcot. vbi supra num. 14. & seq. Ricc. loco cit. num. 14. & seq.* vbi etiam notat, quod dicuntur manus mortuæ, quia sicut morientis hominis manus id, quod comprehendit, firmissimè tenet, nec facilè remittit: sic etiam quicquid ecclesia, seu vniuersitas semel acquirit, tenaciter retinet, & non nisi cum magna difficultate in commune hominum commercium remittit atque hæc fuit ratio, cur huiusmodi alienatio vetita fuerit: quia cum loca pia, & collegia, seu vniuersitates nunquam pereant, neque possint iura sua sic facilè alienare, sicut priuatus, Dominus directus priuaretur laudemio, & res ita de facili non posset ad eum reuerti *Clar. d. §. emphyteusis q. 33. Martin. Andr. d. decis. 6. num. 1. Marefcot. loco citato nu. 8. & seq.*

Ex quo fit, vt emphyteusis ecclesie neque possit alienari in aliam ecclesiam eque potentem *Greg. d. decis. 529. num. 15.* & idem ecclesia, quæ directum habet dominium, potest cogere aliam ecclesiam ad vendendam rem emphyteoticam priuato infra annum *Clar. d. q. 33. in fin. Marefcot. lib. 3. d. cap. 3. num. 17. Rot. coram Martin. Andr. d. decis. 6. num. 1. & coram*

coram Buratt. decis. 601. numer. 1.
Ricc. in Collect. dec. 3. 179. par. 7. &
in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 633.

- 5 Quod procedit etiam in reli-
cto facto in opus pietatis perpetuum, quando videlicet Testator mandauit, vt omnes redditus suorum bonorum deponantur, & ex illis nuptui tradantur puellæ pauperes quolibet anno, si in eius hereditate adsint bona spectantia ad directum dominium, e ecclesie Marescot. d. cap. 3. nu. 19. 9
vbi refert, ita resoluisse Rotam in Ferrarien. bonorum 19. Decembr. 1611. & 9. Aprilis 1612. coram Coccino.
- 6 Hoc autem ius cogendi ad ponendam rem emphiteoticam, extra manus mortuas contra Ecclesiam non præscribitur minori spatio 40. annorum auct. quas actiones C. de Sacros. Eocles. cap. de quarta ex. de Præscript. nec censetur approbata alienatio per receptionem canonis, & laudemij factam per Rectorem ecclesie: quia Rector nec expressè, nec tacitè Ecclesie præiudicare potest Buratt. d. decis. 601. num. 8. & 9.
- 7 Non potest tamen Dominus directus cogere ecclesiam ad soluenda quinquennia, quia hæc de iure non debentur. Andr. decis. 70. num. 1.
- 8 Si verò in inuestitura apponatur pactum expressum, quod nõ possit fieri alienatio in personas potentes, seu de iure prohibitas, tunc non solum non potest succedere ecclesie, seu Vniuersitas, cui talis emphiteusis legatur, seu

relinquitur, sed neque habet locum in hoc casu cõsuetudo illi cõcedens facultatem retinendi per annum, & vendendo subrogandi alium emphiteutam non potestem propter vim pacti, quod resistit potestati relinquendi ecclesie, & personæ potenti Marescot. d. lib. 3. cap. 3. n. 23. & seq. vbi etiã dicit, quod neque estimatio debetur in tali casu Rot. eorã Greg. d. decis. 529. nu. 9. & seq.

9 Itã etiam si emphiteusis ecclesie post mortem ipsius Disponētis finitur, puta si bona concessa sint ad tertiam generationem, & tertia generatio non adsit, tunc quia bona sunt deuoluta ad Ecclesiam, legatum, seu alia dispositio de re emphiteotica, vel feudali non valet etiam respectu æstimationis: quia alias Testator disponderet non de re propria, sed de re directi Domini Rimin. iun. cons. 453. num. 25. vers. non obstat lib. 4. & alij apud Marescot. loco cit. nu. 22. vbi etiam dicit, ita tenuisse Rotam in d. Ferrarien. bonorum 19. Decembris 1611. coram Coccino.

- 10 Idem dicendum est, quãdo bona erant deuoluta ob non solum canonẽ vltra bienniũ iuxta c. potuit de locat. Marescot. loc. cit. n. 25. Greg. dec. 529. n. 15. & seq. vbi
- 11 addit, quod licet declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita defuncti, non possit post eius mortem fieri contra successorẽ, iuxta l. fin. C. de Reuoc. Donat. glos. & DD. in cap. fin. de Donat. hoc tamen non procedit, quãdo adest ignorantia deuolutionis, quæ sequitur

per

- per præsumitur, & notat etiam Marefcott. d. cap. 3. nu. 25: quemadmodum hæc regula non habet locum, quâdo pœna deuolutionis ipso iure, vel vigore pacti incurritur: quia tunc fieri potest etiam contra successorem *Gabr. commun. conclus. lib. 7. concl. 35. n. 14. & 16. Greg. d. decis. 529. nu. 20. & ibi Add. nu. 24.*
- 14 Secus esset, quando emphiteusis non finitur per obitum illius, qui legat: quia cum hoc casu agatur de solo præiudicio vocatorum, non autem de præiudicio ecclesiæ, legatum sublinetur quoad estimationem *Specul. in tit. de emphit. alias de locat. §. nunc aliqua q. 117. num. 143. & alij, quos refert Marefcott. d. lib. 3. cap. 3. numer. 21.*
- 15 Sed quæres, an Emphiteusis transeat in Monasterium, si emphiteuta ingrediatur Religionem? Resp. quod emphiteusis concessa ab Ecclesia non transit in monasterium, si ecclesia, quæ est Domina directi dominij, vult illam ad se reuocare *Bart. in l. si finita §. si de vectigalibus num. 6. ff. de Damn. infect. & in Auth. ingressi nu. 18. C. de Sacros. eccles. & ibidem Dec. num. 26. & hanc esse communem dicit Clar. in §. emphiteusis q. 33.* Emphiteusis enim
- 16 Ecclesiæ de sui natura non est transitoria ad extraneas personas *§. emphiteusim Auth. de Non alien. Clar. in §. Emphiteusis q. 28. Greg. d. decis. 529. nu. 1.* dummodò res minima solvatur pro
- 17 canone: quia si esset notabilis summa, censeretur magis sapere locationem, quam emphiteusim; & idèo transiret ad extraneos, ut dicit *Beltram. ad Greg. d. decis. 529. num. 21. vbi citat. Surd. dec. 198. num. 3.*
- 18 Si verò emphiteusis concessa sit à Priuato, siquidem est talis, quæ fortè ex conuentione transiret in extraneum hæredem, tunc transiret in monasterium, quod haberetur, vt hæres *cap. in præsentia de Probat.* secus si ad hæredem extraneum non transiret, quia tunc neque transiret in monasterium *Bart. in d. l. si finita §. si de vectigalibus nu. 6. Dec. vbi supra num. 26. Clar. in §. Emphiteusis q. 33.* vbi subdit, quod in tali casu tenetur monasterium vendere infra annum alteri priuato, quibus adde *Ricc. in Collect. dec. 3179. p. 7. & in Prax. for. eccles. p. 3. ref. 171.* vbi dicit, quod tunc emphiteusis apud monasterium durat, quamdiù vixerit talis emphiteuta, qui Religionem ingressus fuit.
- Transiret autem emphiteusis in extraneos, si concessa sit pro se, & hæredibus quibuscumque, vel pro se, & hæredibus, & quibus dederit *Clar. in §. emphiteusis q. 28. vers. secundus est casus, & in §. feudum q. 9. vers. hoc præmissis Gratiam: discept. 481. nu. 61. & seq.*
- 19 Notandum tamen est, quod ex sola conuentione, seu prohibitione, nè fieri possit alienatio in personas potentes, non impeditur, quin emphiteusis priuati transeat in monasterium, siue talis prohibitio concepta sit in rem, siue in personam: quia sub ista

pro-

- prohibitione non comprehenditur alienatio legalis, sed solum alienatio hominis *secundum veteriorem, & communiolem sententiam, ut dicit Rico. in Prax. par. 3. ref. 171.* nam quando monasteriū succedit monacho in Religionē ingresso, tunc dicitur esse quædā successio intestati tū ex dispositione legis volētis, bona ingressi tamquam mortui civiliter transire in monasterium, *ut in d. auth. ingressi C. de Sacros. eccl. tum etiam ex tacita voluntate defuncti: sicut etiam ex tacita voluntate defuncti succeditur ab intestato l. si quis cum testamentum & l. conficiuntur ff. de Iur. Codic.*
- 20 An verò possit talis emphiteusis reuerti ad Dominum ob non solum canonem? Resp. affirmatiue, quia transit in monasterium cum illo iure *Bart. in repet. Auth. ingressi num. 36: C. de sacros. Eccl.*
- 21 Notandum 2. quod si emphiteusis concessa fuerit Clerico in sacris constituto pro se, filijs, & nepotibus, tunc si iste ingrediatur religionem, acquiritur monasterio irrenocabiliter, siue sit concessa ab ecclesia, siue a priuato, *ut dicit Rico. d. ref. 171.* quia cum nō possit filios ex matrimonio suscipere, recipiendo pro filijs, intelligitur recepisse pro ecclesia, seu monasterio, quod pro filio habetur *Bart. in Auth. nisi rogati C. ad Senatus cons. Trebell. & in d. S. sed & hoc presenti in Auth. de Sanctiss. episc.*
- 23 His adde, quod regulariter quando non apparet de causa concessionis in emphiteusim,
- contractus presumendus est potius censuarius, quam emphiteoticus *Cappo. dec. 123. Gram. dec. 77. Crescen. dec. 1. de Censib. Milanen. dec. Sicil. 123. lib. 1. Cauale. dec. 43. quos refert Rico. in Collect. decis. 2163. par. 6. ubi dicit hanc esse communiolem sententiam Card. Caualer. dec. 201. num. 2.* Vnde licet nomen, *censuale*, tamquam equiuocum possit conuenire tam censui, quam emphiteusi, in dubio tamen, & quando aliud ex coniecturis desumi non potest, prædium, quod in contractu censuale appellatur, presumendum est censuale, non emphiteoticum: etiam si in contractu appositum sit pactum caducitatis: quia tale pactum potest conuenire etiã contractui census *Add. ad Baratt. dec. 601. nu. 12. & 13. ubi alia decisiones allegantur.*
- 25 Quare pendente discussione, an contractus sit censualis, vel emphiteoticus, si non fiat canonis solutio, non inducitur caducitas emphiteusis, *ut decisum refert Rico. d. decis. 2163. par. 6.*
- 26 Si verò constet, prædium fuisse ab initio de Dominio ecclesiæ, nec appareat fuisse abdicatum, excluditur contractus censualis, & remanet emphiteoticus *Card. Caualer. dec. 201. nu. 2. & seq. ubi idem dicit, quando contractus*
- 27 fuit factus ad tertiam generationem, aut cum clausula ad meliorandum, quæ soli emphiteusi conuenit, cuius finis est, ut bona concessa meliorentur.
- 28 Probatur similiter emphiteusis ex reseruatione consensus, aut il

lius præstatione, ex solutione laudemij, & ex pacto, quod prædium vendi non possit absque expresso consensu alterius *Burratt. d. decis. 601. num. 3. & seq.* ubi etiam dicit, quod minor probatio admittitur ad probandum dominium ad effectum cogendi ad vendendum, ut res exeat ex manibus mortuis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quoad peculia castrensia, vel quasi castrensia, & profectitia nulla est differentia inter filiosfam. clericum, & laicum.
- 2 In bonis castrensibus, vel quasi nullum ius queritur Patri.
- 3 Bona profectitia liberè ad Patrem spectant.
- 4 In bonis aduentitijs regulariter Patri queritur ususfructus, sed fallit in filiosfam. clerico.
- 5 Clericus filiosfam. potest liberè disponere de bonis, quæ sibi hæreditario iure, vel suo labore, industria, donatione, aut fauente fortuna obueniunt.
- 6 Bona filiosfam. clerico à Patre donata, ut ad illorum titulum ordinari possent, transeunt in peculium quasi castrense ipsius Clerici.
- 7 An hoc priuilegio gaudeat Clericus in minoribus constitutus, vel prima tonsura initiatus.
- 8 An hoc priuilegio gaudeat Clericus coniugatus.
- 9 An in bonis aduentitijs quaestis ante clericatum Pater habeat ususfructum.

C A P. XVII.

An in bonis per Clericum filiosfam. acquisitis Pater habeat ususfructum.



Quoad peculia castrensia, vel quasi Castrensia, & profectitia nulla est differentia inter filiosfam. Clericum,

& laicum ut d. Pano. in rubr. de Pecul. clericis. quem refert, & sequitur Sylu. in ver. Peculium. l. 1. 2. & alij communiter.

2 Vnde in bonis castrensibus, vel quasi castrensibus, acquisitis per filiosfam. tam clericum, quàm laicum Patri nullum ius queritur, sed liberè spectant ad filium *l. ex nota, cum seq. ff. de Castren. pecul. l. cum oportet C. de bon. qua. lib. & est communis opinio.* è contra verò bona profectitia hoc est quæ filiosfam. ex re Patris, vel eius intuitu obueniunt, pleno iure Parenti acquiruntur equum enim est, ad Patrem reuerti quod ex eius occasione profectum est, *S. igitur liberi Instit. Per quas pers. nob. acquir. Abb. in rubr. de Pecul. cler. Couar. in cap. qui nos de Testam. Sanch. in Summ. to. 2. lib. 7. cap. 13. num. 28. Rip. in l. in quartam numer. 171. ff. ad l. Falcid. Squillan. de Priuil. Cleric. cap. 12. num. 20.*

4 Bona verò aduentitia, in quibus filius regulariter habet proprietatem, & Pater ususfructum, iuxta tex. in d. S. igitur liberi Instit. per quas pers. nob. acquir. d. l. cum oportet. C. de bon. qualiber. respe-

respe^{ct}u filijsam. Clerici castren-
 sia, vel quasi castrensia reputan-
 tur, nec Patri queritur vsusfru-
 ctus aut^{em}. Presbyteros C. de Episc.
 & Cleric. sacrosacta C. eod. tit. Syl.
 in ver. peculium x. nu. 2. Nau. in
 Man. cap. 17. num. 142. Bellett. in
 Disquis. Cleric. tit. de Bon. cleric.
 §. 7. numero 18. Ricc. in Collect.
 decis. 222. par. prima. Vnde Cle-
 ricus liberè disponere potest
 quoad proprietatem, & vsusfru-
 ctum de bonis, que sibi heredi-
 tario iure à matre, aut à suis Co-
 gnatis, & Amicis, vel suo labore,
 industria, donatione, aut fauente
 fortuna obueniunt cap. quia nos
 ubi Doctores de Testam. Molin. de
 Iustit. to. 1. disp. 138. & disp. 231.
 Less. de Iustit. lib. 2. cap. 4. dub. 3.
 num. 7. Sanch. in Summ. to. 2. lib. 7.
 cap. 13. Surch. conf. 259. nu. 21. vol. 2.
 & alij, quos refert, & sequitur
 Squillan. de Priuil. Cleric. cap. 12.
 num. 1. & seq. Bellett. loco cit. nu. 5:
 6 vnde etiam bona filiosam. Cle-
 rico à Patre donata, vt ad illorū
 titulum ordinari posset, transeūt
 in peculium quasi castrense, si
 receptio ordinum subsequatur,
 vt d. Sanch. loco cit. d. cap. 13. n. 29.
 7 Et hoc procedit etiam in filio-
 sam. in minoribus ordinibus con-
 stituto, seu prima tonsura initia-
 to Bellett. d. §. 7. n. 18. & alij com-
 muniter.

An verò ad effectum gauden-
 di hoc priuilegio necessè sit, vt
 Clericus habeat requisita Con-
 cilij Tridentini sess. 23. de ref. c. 6?
 affirmat Bellett. ubi supra nu. 26.
 Alij verò negant ita Sanch. in
 to. 2. lib. 7. cap. 13. num. 33. Nau. cōf.

24. de Priuil. Gonz. ad reg. 8. glof.
 5. §. 5. numer. 6. & 7. vbi dicunt,
 Concilium ibi eas conditiones
 requirere ad priuilegium fori,
 non autem ad cetera priuilegia
 retinenda.

8 Limitatur tamen supradicta
 conclusio in Clerico coniugato,
 quinullis alijs clericorum priuile-
 gijs gaudet præter canonis, & fo-
 ri, seruatis tamen conditionibus
 c. vn. de Cler. coniug. in 6. & Conc.
 Trid. d. cap. 6. ita Squillan. loco cit.
 cap. 12. num. 9. & 11:

Limitatur 2. in bonis aduenti-
 tijs quæsitis ante clericatum, in
 quibus remanet Patri vsusfru-
 ctus, licet filius postea assumat
 clericatum Nau. cap. 17. num. 142
 Squillan. d. cap. 12. num. 16.


S V M M A R I V M.

- 1 Primitia qua dicantur.
- 2 Hodiè de præcepto non debentur
 nisi ubi adest talis consuetudo.
 vel quando ministri ecclesie in-
 digerent, & tunc solui debent
 illi parochia, in qua prædia exi-
 stunt.
- 3 Oblatio quid sit.
- 4 De ratione oblationis est, vt spō-
 te fiat.
- 5 Debetur si præcedat promissio,
 aut ad sit consuetudo, vel si mini-
 stri ecclesie non haberent vnde
 viuerent.
- 6 Oblationes, qua sunt Capelle,
 oratorijs, aut sacris imaginibus,
 cui debeantur.
- 7 Ad quem spectat oblationes, que
 sunt tempore iubilæi vel anni
 sancti.

8. Quid si oblationes à fidelibus 3 ad certum finem, veluti pro missis, aut fabrica præstantur.
9. Oblationes, quæ fiunt, dum Episcopus missam celebrat, cui debeantur.
10. Quid si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quæ fiunt die dominico, debeantur parochis, & in festo principali debeantur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat.
11. Reprobatur consuetudo, seu abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis Beatissima Virginis.

C A P. XVII.

De primitiis, & oblationibus.

1.  Rimitiæ sunt primæ, quæ nascuntur, fruges, seu prima frugum pars, ut dicit Syluest. in ver. Decima num. 1. in fin. quæ licet in veteri lege in præcepto fuerint, ut constat ex lib. exod. c. 23. & alijs scripturæ locis, hodiè tamen de præcepto non debentur, nisi vbi adest talis consuetudo, vel quando ministri ecclesiæ indigerent. S. Th. 2. 2. q. 86. art. 4. & tunc solui debent illi Parochiæ, in qua prædia existunt Barbof. de offic. & pot. Paroch. cap. 27. nu. 6. & seq. primitiæ enim sunt onus prædiale, non personale, & offeruntur Deo pro recognitione dominij, quod habet in omnes fructus terræ cap. tua nobis de Decim.
3. Oblatio autè est quicquid Deo vel ecclesiæ, eiusque ministris voluntariè exhibetur cap. cum inter de verb. signif. & hæc regulariter ad Parochum spectat cap. quia sacerdotes c. sanctorum & c. hanc consuetudinem 10. q. 1. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 12: non est tamen in præcepto, cum de ratione oblationis sit, ut sponte fiat iuxta illud exod. s. 25. ab omni homine, qui offert vitronem, accipietis eas, nisi aut præcedat promissio, siue alius actus obligationem inducens, aut adsit consuetudo, aut si ministri ecclesiæ non haberent unde sustentarentur: tunc enim est in præcepto, ut colligitur ex c. qui oblationes 13. q. 2. & d. S. Th. communiter receptus in 2. 2. q. 86. art. 1. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. ref. 296. vbi etiam dicit, quod consuetudo in tali casu spatio 10. annorum inducitur.
6. Ex quo inferitur, quod oblationes, quæ fiunt Capellæ existenti in aliqua ecclesiâ, Rectori ipsius ecclesiæ, non autem Capellano beneficiato eiusdem Capellæ debentur: nisi ex coniecturis constet, quod facta fuerint intuitu ipsius Capellæ, seu altaris Genuens. in Prax. Archiep. de ap. 57. n. 3. Bellett. tit. de Benefic. s. 3. nu. 4. & 5. quod arbitrio iudicis relinquatur, ut d. Mantio. de coniectur. ultim. volun. lib. 8. tit. 6. nu. 17. in fin. idem que dicendum de alijs oblationibus, quæ fiunt oratorijs, ac sacris imaginibus existentibus intra limites parochiæ S. Th. 2. 2. q. 86. art. 2. ad. 2. Barbof. de offic. & pot. Paroch. cap. 24. num. 24. Mantio. loco cit.

cit. lib. 8. tit. 6. nu. 16. Ricc. in Prax. par. 4. resol. 297. Unde etiam oblationes, quæ fiunt tempore Iubilei, vel anni sancti in ecclesia cathedrali spectare ad Parochum eiusdem ecclesiæ, non autem ad Episcopum, tenuit Rota in Beneuentana spoly 2. Decembris 1585. coram Orano, quam refert Ricc. in Collect. decis. 2662 par. 7. & censuit etiam Sac. Congregatio teste Barb. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 80. numero 14.

8 Secus esset, si oblationes à fidelibus ad certum finem, veluti pro Missis, aut fabrica præstantur: tunc enim ad parochum minimè spectant, sed voluntas eorum, qui oblationes, aut elemosinas tribuunt, est præcisè seruanda c. quatuor 12. q. 2. Barbos. de offic. Paroch. d. cap. 24. num. 30: administratio tamen harum oblationum etiam in tali casu pertinet ad parochum, vt d. S. T. b. d. q. 86. art. 2. nisi adsit consuetudo in contrarium Barb. loc. cit. d. num. 30. in fin.

9 Obserua tamen, quod si Episcopus celebrauerit missam in Parochiali, oblationes in ea factæ ad eundem Episcopum spectant, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur Bellett. tit. de Bon. cleric. d. 3. nu. 46. & seq. nisi adesset consuetudo in contrarium Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 80. num. 13. & alij, vel nisi Episcopus in eo loco longam traheret moram, & nimis frequenter celebraret, vt post Hostien. dicit Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 7. verum si Episcopus celebraret in loco exempto, oblationes in tali casu debentur illi, ad quem spectant iura parochialia, non autem Episcopo secundum Felin. in cap. dilectus num. 1. vers. & adde de offic. ordin. quem refert Bellett. loco cit. nu. 47. vers. secus autem: sed in hac re ad priuilegia, & consuetudines est recurrendum, vt sentiant alij apud Barbos. d. all. 80. num. 11. & seq.

10 Obserua 2. quod si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quæ fiunt die dominico, debentur parochi, & in festo principali debentur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat, tunc oblationes factæ ab alienis parochianis censentur factæ intuitu festiuitatis: oblationes verò factæ à proprijs parochianis diuidendæ sunt, cum dubium sit, cuius contemplatione fiant Ricc. in Prax. vt supra par. 4. resol. 297.

11 His adde, quod laicus non debet recipere à clericis oblationes, nec aliqua consuetudo in hoc est admittenda; & ideo consuetudo, sine potius abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis B. Virginis omninò reprobatur Sylu. in ver. Decima n. 7. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. resol. 296.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima alia sunt prædiales, alia personalis: alia mixtae:
- 2 Ex decimis prædialibus & mixtis non deducuntur expensæ, neque tributa, vel alia debita, secus in personalibus:
- 3 Decima personales vt plurimum non sunt in usu, & ubi in usu sunt

- sunt, debentur illi ecclesie, in cuius Parochia quis habet domum, & censuram.
- 4 Decime prędiales regulariter spectant ad Ecclesiam, in cuius terminis prędia sunt sita.
- Decime noualium cui ecclesie debeantur, ibidem.
- 5 Quid si locus esset intra duas parochias, & ignoretur sub qua sit.
- 6 Si prędium non sit in alicuius parochia situm, illius decime pertinent ad Episcopum.
- Quid si parochia non sint distincte, ibidem.
- 7 Si Pastor diuersis temporibus in duabus parochiis gregem pascit, debet proportionabiliter utrique ecclesie decimas soluere.
- 8 Quando decime soluende sint ex fructibus extra territorium collectis:
- 9 De vna, & eadem re duplex decima solui non debet.
- 10 Parochus exigens decimas quoad certos fructus eo ipso censetur esse in possessione quoad omnes fructus, & quando id procedat.
- 11 Possessor fundi pro decimis preteritis conueniri potest.
- 12 Quando agitur de sola questione facti, uterque Iudex tam ecclesiasticus, quam secularis est competens; si vero oriatur questio iuris, Iudex ecclesiasticus solus est competens, & num. 13.
- 14 Ius accipiendi decimas, regulariter spectat ad solos clericos habentes curam animarum.
- 15 Clerici de quibus bonis teneantur soluere decimas.
- 16 An regulares teneantur decimas persoluere.
- 17 An in decimis attendenda sit consuetudo, vel prescriptio, aut privilegium, & num. 18.
- 18 Iudex ecclesiasticus in causa decimarum incipere potest a precepto cum monitione sub pena excommunicationis, limitatur numero 20. & 21.
- 19 Controversia inter ecclesiam sacramentalem, vel prędialem, quomodo terminanda.
- 20 An parochiani teneantur deferre decimas ad horrea clericorum.
- 21 Cõpositio super decimis facta per Rectorem quando valeat.
- 22 In causa decimarum regulariter non datur appellatio, limitatur num. 26. 27. 28. & 29.

C A P. VI.

De decimis.

§. I.

An ex decimis deducantur expensę.

Pro faciliori intelligentia præmittendum est, quod tria sunt genera decimarum: alię enim dicuntur prędiales, quales sunt quę proueniunt ex prędijs, vt vinum, frumentum, fructus arborum, & huiusmodi: alię personales, quę videlicet proueniunt ex opere personali, vt ex mercatura, artificio, scientia, militia, venatione, & simili: alię sunt mixtę, quę partim ex prędijs, partim ex opere personali pro-

proueniunt, vt sunt animalia, quæ pascuntur ex prædijs, & humano opere nutriuntur, & factus, ac fructus eorum, vt colligitur ex c. decima 16. q. 1. cap. non est in potestate de Decim. & d. Sylu. in ver. decima in princ. & alij communiter. his præmissis.

2 Resp. quod ex decimis prædialibus, & mixtis non deducuntur expensæ, neque tributa, census, aut alia debita, sed integrè, ac sine diminutione soluendæ sunt d. cap. non est in potestate cap. tua nobis, & cap. cum non sit in homine de Decim. d. cap. decima 16. q. 1. secus in personalibus, in quibus expensæ deducuntur cap. pastoralis eod. tit. glos. in d. c. non est in potestate ver. antequam Nau. in man. cap. 21. num. 31. Sylu. in ver. decima n. 10. Ricc. in collect. decis. 2392. par. 6. Barbof. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 1. num. 37. & 38. quibus addo S. Th. 2. 2. q. 87. art. 1. & art. 2. ad p. vbi dicit, quod decimæ prædiales, & mixtæ debentur partim ex institutione ecclesiæ, partim ex iure naturali: & ideo in huiusmodi decimis verbum fructus intelligitur naturaliter, prout in fundo percipiuntur; decimæ verò personales debentur ex sola auctoritate ecclesiæ: non enim vllum de illis extat præceptum in lege veteri, & ideo accipiendæ sunt iuxta interpretationem, & censuram humani iuris, secundum quod fructus non aliter intelliguntur, quàm deductis expensis, quæ gratia eorum dem fructuum sunt l. fructus vbi glos. & DD. ff. sol. matr.

3 Obserua tamen, quod huiusmo-

di decimæ personales vt plurimū non sunt in vsu, nisi in aliquibus regionibus Hispaniæ, vt d. Nau. d. cap. 2. r. num. 3. vbi autem sunt in vsu, debentur illi ecclesiæ, in cuius parochia quis habet domicilium: quia persoluuntur ad sustentationem eorum, qui spiritualia ministrant, etiam si occasione absentia alibi recipiat sacramenta glos. in cap. ad apostolica de Decim. quæ esse communiter recepta d. Nau. conf. 1. num. 7. de Decim. S. Th. 2. 2. q. 87. art. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Barbof. d. cap. 28. §. 2. n. 26. & seq. nisi alibi commoretur animo illuc transferendi domiciliū Nau. conf. 1. num. 5. de Decim.

4 Obserua 2. quod decimæ prædiales regulariter spectant ad ecclesiam, in cuius terminis prædia sunt sita, vt videtur concludi in c. cum sint homines de Decim. & in c. vlt. vbi glos. de Paroch. glos. communiter recepta in cap. ad apostolica ver. consuetudo de Decim. S. Th. 2. 2. q. 87. d. art. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Nau. conf. 1. num. 7. de Decim. Vnde decimæ noualium debentur illi ecclesiæ, in cuius parochia surgunt, vt est tex. in cap. quoniam de Decim. Si verò locus esset intra duas parochias, & ignoretur, sub qua sit, tunc inter eas fiet diuisio Abb. & alij in dx. quoniam Barbof. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 2. num. 20. vbi etiam dicit, quod si limites quoquomodo apparent, pro modo, & portione limitum cuiuslibet parochiæ decimæ sunt assignandæ: si verò prædium non sit in alicuius parochia situm, illius Decimæ pertinent ad Epi-

Episcopum, ut in d. capit. quoniam in fine de Decim. idemque dicendum est, ubi parochia non sunt distincte Rota in Ciuitaten. Decimarum 26. Martij & 28. Iunij 1618. coram Verospio, quam refert Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 86. num. 37.

7. Obserua 3. quod si Pastor diuersis temporibus in duabus Parochijs gregem pascit, debet etiã proportionabiliter vtriq. Ecclesie decimas soluere S. Thom. 2. 2. q. 87. ar. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Vnde si oves in vna Parochia iaceant, & dormiant, & in alia pascant, decimae erunt similiter diuidendae Barbof. d. cap. 28. §. 2. n. 39. magis tamẽ debetur decima gregis ecclesie, in cuius territorio grex pascitur, quam illi, in cuius territorio ouile locatur: quia ex pascuis fructus gregis proueniunt, ut d. S. Th. loco cit.

8. Obserua 4. quod decimae soluendae sunt nedum ex fructibus recollectis in Territorio, sed de omnibus alijs fructibus etiã extra territorium perceptis, dummodo de eisdem fructibus non soluatur decima alteri ecclesie extra territorium: quia de vna, & eadem re duplex decima solui non debet Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. ref. 90. & ideò peti non potest secunda decima de tributo, vel pensione, quã recipit Dominus propter locationem praedij, si ex eius fructibus decima fuit antè soluta. glos. & DD. in c. pastoralis de Decim.

10. Obserua 5. quod Parochus exiens decimas quoad certos fructus eo ipso censetur esse in possessione quoad omnes fructus: quia ius decimandi prouenit ex iure vniuersali parochialitatis Beltramin. ad Greg. decis. 557. nu. 10. ubi citat. Ruin. conf. 141. lib. 5. Seraphin. dec. 1047. n. 1. & 2 quod intellige alio non existente in possessione: tunc enim per perceptionem vnus speciei illi conseruatur possessio percipiendi decimam ex omnibus alijs fructibus etiam subrogatis. in locum eorum, qui ex praedio decimali prius colligebantur, ut decisum refert Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. ref. 295.

11. Obserua 6. quod possessor fundi pro decimis praeteritis conueniri potest ita, ut in optione ecclesie sit, quem velit conuenire, nouum, an antiquum praedij possessorem; quia hoc est onus reale cap. penult. de decim. glos. in cap. tu. nobis ver. sic & Dominus de decim. ita Barbof. de off. & pot. Paroch. cap. 28. §. 4. num. 10. & seq. & in cap. tua 2. n. 13. de Decim. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 57.

§. II.

Quis sit iudex competens in causa decimarum.

12. Resp. quod si circa decimas agitur de sola quaestione facti, vterque Iudex tam ecclesiasticus, quam laicus erit competens Couar. pp. qq. cap. 35. num. 2.

Mo-

Monet. de Decim. cap. 8. q. 1. nu. 5 & seq. vbi de communi Ricc. in collec. decis. 2467. par. 6. Piafec. in Prax. Episc. par. 2. cap. 14. nu. 59. & ideo etiam iudex secularis compellit laicos ad soluendum decimas Calderin. conf. 15. in fin. de Iud. & for. compet. si verò oriatur questio iuris, Iudex ecclesiasticus solus est competens priuatiuè quoad laicum, puta si dubitetur, an decima sit soluenda, vel ex quibus fructibus debeat solui, aut si agatur de exempti one, priuilegio, prescriptione, vel consuetudine tot. tit. de Decim. Calderin. conf. 15. in fin. Ricc. loco cit. Conar. vbi sup. num. 2. quod procedit etiam, vbi

13 questio iuris est incidens, siue agatur in petitorio, siue possessorio *Monet. d. q. 1. n. 1. & seq. Feder. de Sex. conf. 245. nu. 3. & alij apud Barbof. de offic. & pot. Paroc. c. 28. §. 4. n. 1. & in c. tua. 1. nu. 2. de Decim.*
 Ex quo fit, vt clerici simpliciter beneficiati non possint laicos coram Iudice seculari ad decimas soluendas conuenire, quia isti debent de titulo docere, etiam si agerent iudicio possessorio, nec sufficeret decennialis possessio *Put. dec. 413. lib. 1. quem refert, & sequitur*
 14 *Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 2. ref. 111.* ius enim accipiendi decimas regulariter ad solos clericos pertinet habentes curam animarum, c. vlt. de Paroc. §. T. ho. 2. q. 87. art. 3

S. III.

An Clerici teneantur soluere decimas.

15 **R** Esp. quod tenentur de fructibus, quos ex bonis patri-

monialibus percipiunt *cap. 2. vbi glo. ver. à Clericis de Decim. §. T. ho. 2. q. 87. art. 4.* etiam de eo, quod percipiunt ex patrimonio, ad cuius titulum fuerunt ordinati *Felin. in cap. Ecclesia §. Maria num. 10. de Constit. Barbof. d. cap. 28. §. 3. n. 10. & in cap. 2. nu. 5. de Decim. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de exempt. cler. & cor. honor. §. 5. num. 9. in fin. quamuis contrarium in hoc sentiat Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 143. & in Collect. decis. 566. par. 3. non tamen tenentur de fructibus suorum beneficiorum, vt d. S. T. ho. 2. q. 87. art. 4. glos. in d. cap. 2. de Decim. & in cap. quæsti ver. vt Episcopi 16. q. 1. Bellet. Disquis. Cleric. tit. de Cleric. debit. §. 12. num. 35. nisi prædia beneficij fuerint prius tributaria: quia res trahit cum suo onere *glos. communiter recepta in cap. 1. ver. vlt. de Censib.**

16 Ità etiam licet omnes serè Regulares per specialia priuilegia exempti sint à solutione decimarum, vt d. Sorb. in compend. priuileg. ver. Decimæ: tamen si nouas possessiones acquirunt, de quibus prius soluebantur decimæ ecclesijs parochialibus, tenentur etiã ipsi decimas persoluere *cap. nuper de Decim. & ideo Parochi mantenendi sunt in possessione exigendi Barbof. de offic. Paroch. d. cap. 28. §. 3. numer. 42. & 43. nisi expressè in eorum priuilegijs fuerit derogatum dispositioni d. cap. nuper, quod cum sit conciliare censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones Rot. coram Card. Casaler.*

Iii dec.

decif. 229. num. 3. & 247. num. 10. & coram Buratt. dec. 704. nu. 2. & hæc derogatio d. c. nuper. est etiã necessaria in communicatione priuilegiorum, vt pluries censuit Rota teste Ferentill. ad Buratt. d. dec. 704. vbi etiam dicit, quod censetur sufficienter derogatum d. cap. nuper, si in clausulis derogatorijs priuilegij facta sit mentio generalis Conciliorum.

Sed hoc intelligendum est de decimis, quæ debentur pro administranda cura animarum: non autem de ijs, quæ sunt impositæ rebus, puta si ab initio fuerunt concessæ, vel traditæ cum ea conditione, & onere, vt ex eis decimæ soluantur: tunc enim Regulares etiam Mendicantes tenentur eas soluere: quia eorum priuilegium ad huiusmodi decimas non extenditur, vt censuit Sac. Congr. Concilij apud Farinac. dec. 168. p. 4. Diuersi:

§. IV.

An contraria consuetudo, seu præscriptio excuset à solutione decimarum.

17 **N**egatiuè respondent Canonistæ communiter: quia cū decimæ sint debitæ de iure diuino cap. 1. & cap. cum non sit in homine de Decim. ideò omnis præscriptio, & consuetudo reprobat cap. vlt. de Consuet. hæc tamen cõclusio à Theologis declaratur, vt procedat quantum ad sustentationem ministrorum: hoc enim respectu decimæ sunt de iure diuino: non autè quantum ad quotam taxatam: potest enim Eccle-

siã pensatis opportunitatibus tēporum, & personarum aliam partem determinare soluendam; & ideò valere potest consuetudo, quod non plenè soluantur, non autem quod nihil soluatur S. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 1. Sylu. in ver. Decima nu. 10: Nau. in Man. cap. 21. n. 30. & alij communiter: nam præceptum in lege veteri de soluendis decimis quantum ad determinationem decimæ partis, de qua in lib. leuit. c. 27. erat iudiciale: quia, immediatè ordinabatur ad æqualitatem inter ministros Dei, & populum seruandam, & ideò non obligat tempore gratiæ, vt constat ex illo Apost. ad Hebr. 8. & docet S. Tho. loco cit. & omnes in cap. vn. de Purificat. post part. Vnde valere etiam consuetudinem, quod expensæ deducantur ex decimis prædialibus, & mixtis, dicit Barbes. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 1. num. 38.

Vbi verò ex consuetudine nihil soluitur, ecclesia remittere videtur: & tunc neque Curatus, neque Episcopus eas exigere potest, nisi auctoritate Pape, vel in casu magnæ indigentiae, vt dicit Sylu. ibidem. Hinc Doctores cõmuniter sentiunt, posse Romanū Pontificem cõcedere priuilegiū, quo aliquis à solutione decimarum eximatur, quando ex alijs prouentibus remanet congrua, & sufficiens ministrorum sustentatio: præceptum enim de soluendis decimis quatenus excedit cõgruam ministri sustentationem non est diuinum, seu naturale, sed solum humanum, cõtra quod pri-

uilegium dari potest *Barbos. de off. & po. Paroc. c. 28. §. 3. nu. 12.* huiusmodi tamen priuilegiū moderari debet, si incipiat esse enormiter læsiuū ecclesiæ parochiali adeo, vt eius Restori congrua, seu sufficiens sustentatio non remaneat *c. nuper de Decim. c. 2. §. vbi autē eod. tit. in 6.* quod locorū ordinarijs ibidem cōmittitur, vt ipsi eo casu prouideant: quamuis aliter sentiat *Barbos. d. cap. 28. §. 3. n. 45.* vbi dicit, hoc spectare ad declarationem Pape, vel alterius, cui Papa commiserit.

19 Hinc etiam fit, vt quamuis Iudex ecclesiasticus in causa decimarum incipere possit à præcepto cum monitione sub pœna excommunicationis, siue agatur ad decimas non solutas, siue ad soluendas in futurum *cap. peruenit de Decim. Ricc. in Prax. par. 4. ref. 506.*

20 *Barbos. de offic. Paroch. cap. 28. §. 4. num. 5. in fin.* tamen non poterit Episcopus excommunicare non soluentem, si adsit immemorabilis possessio non soluendi: quia consuetudo temporis immemorabilis equipollet priuilegio *cap. super quibusdam §. præterea de verb. signif. Nau. cons. 21. de Cleric. non resid. ita Ricc. in Prax. vt sup. par. 4. ref. 510. vbi citat. Abb. in cap. 1. num. 8. vt lit. pend. Innoc. in cap. cum venissent de Restit. spol. Capyc. dec. 189. & alios.*

21 Addit idem Ricc. loco cit. p. 4. ref. 508. neque posse Episcopum excommunicare non soluentem decimas, si allegetur præscriptio, & probetur: quamuis interim non probata præscriptione possit

Parochus vt iure suo, vt notatur in cap. cum personæ de Priuileg. in 6.

22 Si verò oriatur controuersia inter ecclesiam prædiale, & sacramentalem, scilicet an colonus soluere debeat decimam ecclesiæ, in cuius parochia sita sunt prædia, an verò ecclesiæ, vbi audit diuina, tunc particularis consuetudo attendi debet *cap. cum sint homines, & ibi DD. de Decim. & ad hunc effectum sufficit consuetudo decennalis: quia non est contra, sed præterius glos. communiter recepta in capit. ult. ver. consuetudo de consuet. in 6. Rot. coram Cardin. Caualer. dec. 95. num. 2. & seq. & si consuetudo loci sit dubia, attendenda est cōsuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis *Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 3. num. 72. & in d. cap. cum sint homines n. 4.* vbi etiam dicit, quod si in loco viciniore adest aliqua cōsuetudo, & in loco dominantis adest diuersa consuetudo, tunc attendi debet consuetudo loci vicinioris, & non dominantis.*

§. V.

An Parochiani de iure communi debeant decimas in horrea, seu ad domum Clerici deferre.

23 **A**ffirmatiuè respondet glos. in cap. reuertimini ver. in horrea 16. q. 1. *Grass. decis. cas. conscient. p. 2. lib. 2. c. 27. n. 15. & alij apud Ricc. in Prax. for. eccl. p. 2. ref. 244.* cōtrariū tamē probatur in c. quasi iuncta glos. in ver. ad eccles. suas 16. q. 1. Vnde etiam in hoc attendenda erit cōsuetudo locorū *c. in aliis quibus §. fin. de Decim. Nau. cons. 2.*

*n. 1. de Decim. Ricc. in Prax. ut sup. .
P. 2. ref. 244. ubi etiã dicit, quod ta-
lis cõsuetudo inducitur spatio 10.
annorum:*

§. VI.

*An & quando valida sit compositio
super decimis facta per Recto-
rem absque assensu Papæ,
vel Episcopi.*

24 **R**esp. quod si cõpositio fiat su-
per decimis præteritis, etiã
sine consensu Papæ, vel Episcopi
valet: quia in hoc considerari nõ
potest aliquod præiudicium eccle-
siæ, aut successoris, sed solius Pa-
rochi, ut post Abb. d. *Quarant. in
ver. alienatio rerum ecclesie n. 20.* si
verò cõpositio fiat super decimis
futuris, distinguendum est: aut
enim agitur de paruo præiudicio
ecclesie, & tunc sufficit auctoritas
Episcopi ad validandã huiusmo-
di compositionem, & ita intelli-
gendus est textus in cap. 2. de tran-
sact. Barbof. de off. & pot. Paroch. c.
28. §. 4. n. 24. & 25. aut agitur de
magno præiudicio ecclesie, & in
hoc casu non valet sine confirma-
tione apostolica, & ita intelligen-
dus est textus in cap. veniens de
transact. & in cap. venerabilis de
confirmat. vtil.

§. VII.

*An detur appellatio in causa de-
cimarum.*

25 **R**esp. negatiuè cap. tua de De-
cim. quod intellige quoad ef-

fectum suspensiuum, non autem
deuolutiuum Ricc. in Prax. for. eccl.
par. 4. ref. 506. Barbof. in cap. tua 2.
num. 9. de Decim.

26 Hæc tamen conclusio limita-
tur 1. quando agitur cum perso-
na ecclesiastica, quæ prætendit ha-
bere potiora iura in decimis *Præ-
pos. in cap. fin. §. quoties num. 32. q.
6. & ibi Gemin. sub nu. 22. de Ap-
pell. & alij quos refert, & sequitur
Barbof. in d. cap. tua 2. numer. 9. de
Decim.*

27 Limitatur 2. quando appella-
tur à non admissione exceptionũ,
quæ proponuntur in iudicio deci-
marum secundum Ricc. in Prax. ut
supra par. 4. ref. 506. vel ubi colle-
ctor decimarum modũ excede-
ret: quia tunc ab excessu potest
appellari Barbof. loco cit.

28 Limitatur 3. quando agitur in-
ter duas ecclesias contendentes
de iure decimandi Rot. in Cordu-
ben. decimarum 2. Decẽbris 1605.
coram Pamphilio, quam refert Bar-
bof. in d. cap. tua 2. num. 9.

29 Limitatur 4. quando allegatur
priuilegium Papæ, vel compositio:
secus si allegetur consuetudo, vel
præscriptio, tunc enim appellatio
non admittitur: quia fauorabi-
lius est priuilegium, & compositio,
quam consuetudo, & præ-
scriptio, ita Ricc. in Prax. par. 4.
ref. 506. ubi citat Monet. de Decim.
cap. 8. num. 56. & seq. Ruginell. de
Appellat. §. 2. cap. 3. num. 256. qui-
bus adde Barbof. ubi supra nu. 11.
ubi dicit ita tenuisse Rotam in d.
Corduben. decimarum.

IO:

Finis libri Quinti.